

**AGENDA PRO ČESKOU
ZAHRANIČNÍ POLITIKU
2019**

— Eds. —

Vít Borčány
Pavčina Janebová

AMO.CZ

AGENDA PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU 2019

Editoři – Vít Borčany, Pavlína Janebová

Autoři – Petr Boháček, Michal Bokša, Vít Borčany, Zuzana Čapková, Matěj Denk, Adéla Denková, Vít Dostál, Pavel Havlíček, Pavlína Janebová, Tereza Jermanová, Anna Jordanová, Tomáš Jungwirth, Magda Komínková, Václav Kopecký, Kryštof Kruliš, Josef Kučera, Jakub Kufčák, Karolína Lahučková, Michal Lebduška, Ondřej Rosendorf, Vilém Řehák, Iva Svobodová

Korektury – Karolína Podobová

Grafická úprava – Jaroslav Kopřiva

Tisk – Vydavatelství KUFŘ, s.r.o. – tiskárna

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné nebo elektronické publikace nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.

Názory vyjádřené v textu nejsou oficiálním stanoviskem AMO.

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY (AMO)

Žitná 608/27

CZ 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 813 460

info@amo.cz

www.amo.cz

© AMO 2019

ISBN 978-80-87092-65-1 (tištěná verze)

ISBN 978-80-87092-66-8 (pdf verze)

6

Předmluva

8

Česká zahraniční politika dnes

15

Evropská unie

25

Střední Evropa

35

Východní Evropa a západní Balkán

45

Transatlantické vztahy a bezpečnostní politika

53

Blízký východ a Afrika

63

Východní Asie

71

Vybrané globální otázky

80

Seznam použitých zkratek

82

Autoři

84

O AMO

PŘEDMLUVA

*Vít Borčany
Pavčina Janebová*

Česká zahraniční politika patří dlouhodobě mezi hlavní oblasti zájmu Asociace pro mezinárodní otázky (AMO). Letos máte možnost číst třinácté vydání Agendy pro českou zahraniční politiku (poprvé byla publikována v roce 2007). Tato systematická analýza zahraniční politiky ČR je unikátní svým normativním rozměrem, který přináší nad rámec ostatních výročních publikací věnovaných sledovanému tématu. Pokládáme za důležité, aby policymakeři dostávali ze strany odborné komunity nejen zpětnou vazbu, ale i doporučení pro nadcházející období. V loňském roce jsme významně změnil formát publikace, přičemž v popředí stál právě záměr poskytnout celistvý výhled a návodné postoje, jež by měli aktéři k různým bilaterálním a multilaterálním otázkám zaujmout. Po důkladném zvážení jsme do analýzy letos přidali dva regiony. Kapitola věnovanou východní Evropě jsme rozšířili o další prioritní oblast české zahraniční politiky v sousedství EU, totiž o západní Balkán. Blízký východ jsme doplnili o Afriku se zaměřením na subsaharskou oblast. Každá kapitola je rozdělena na dvě části – první shrnuje a hodnotí události uplynulých 12 měsíců, ve druhé části anticipujeme vývoj v příslušné oblasti v nadcházejícím roce a doporučujeme stanoviska a kroky, jež považujeme za vhodné vzhledem k dlouhodobým prioritám české zahraniční politiky. Na začátku kapitol znovu uvádíme výrazné výroky pronesené osobnostmi české zahraniční politiky, stejně tak na konci každé kapitoly poskytujeme graficky přehledné krátké shrnutí kontextu dané oblasti, aktuálního stavu české zahraniční politiky a hlavní doporučení. Tematicky specifickým kapitolám předchází úvodní kapitola zaměřená na obecný politický kontext a jednání hlavních aktérů. Ačkoliv česká zahraniční politika je institucionálně výrazně stabilizovanější než v roce předešlém, o zásadní pozitivní změně v jejím celkovém rázu či v jednotlivých oblastech nelze příliš hovořit. Sice prošla jistou změnou image, dveře, či chcete-li okna, do světa, jimiž zahraniční politika každého státu je, však vrzát nepřestaly.

Česká zahraniční politika dnes:

**NOVÝ NÁTĚR
VRZAJÍCÍCH DVEŘÍ**

*Vít Borčany
Pavλίna Janebová
Vít Dostál*

V roce 2018 si česká zahraniční politika prošla několika měsíci nejistoty a zvláštního mezivládí. Vláda bezradně hledala s prezidentem dohodu o jmenování ministra zahraničních věcí a tuto důležitou funkci vykonával ministr vnitra. Následně došlo ke jmenování ministra Tomáše Petříčka, který si rychle získal solidní důvěru české zahraničněpolitické komunity. Vyřešení situace i úvodní vystoupení ministra přispěly k rozšíření přesvědčení, že situace české zahraniční politiky se obrátila rychle k lepšímu. Ta však nadále čelí stejným problémům: názorovému rozštěpení zahraniční politiky mezi aktéry podílejícími se na jejím výkonu a slabosti sociální demokracie v současném politickém prostředí. Vněst do české zahraniční politiky přesvědčivou a všeobecně sdílenou vizi, díky které by se Česká republika mohla stát sebevědomým hráčem v měnícím se mezinárodním prostředí, se tak doposud nepodařilo.

Fenomén Petříček a nenaplněná očekávání

Neblahý institucionální stav, v němž jsme českou zahraniční politiku loni v létě v minulém vydání Agendy pro českou zahraniční politiku opouštěli, se zdá být dočasně zažehnán. Ovšem stabilita dosažená jmenováním Tomáše Petříčka je vykoupena přetrvávající obsahovou stagnací. Petříčkův říjnový inaugurační projev a jeho mediální prezentace dávaly tušit, že se zahraniční politika vrací k dobré tradici multilateralismu a konstruktivnímu členství v euroatlantických integračních uskupeních. Již po několika týdnech však Petříček čelil silné kritice, což naplnění těchto velkolepých očekávání prakticky znemožnilo. Byla zpochybnována jeho kompetence. Premiér Babiš vykládal ústavu osobitým způsobem a tvrdil, že zahraniční politiku „dělá premiér“. Prezident Zeman si neodpouštěl silná mediální prohlášení a v neposlední řadě byla patrná politická slabost ČSSD. Tyto faktory vedly k tomu, že si Petříček nevybudoval pozici, která by mu umožnila nastolit kurz vedoucí k zásadní změně české zahraniční politiky. I přes jeho nezpochybnitelnou snahu současný stav bohužel vzbuzuje otázky, kdo vlastně zahraniční politiku řídí, což nepřispívá k tolik žádoucí čitelnosti ČR u zahraničních partnerů. K posílení své pozice Petříček nepochybně potřebuje více času a pevnou půdu pod nohama, kterých se mu vzhledem k dlouhodobé kondici vládní koalice a nejistému osudu ČSSD nemusí dostat.

Institucionální zakotvení nicméně nepředstavuje jediný problém české zahraniční politiky. Snad podstatnějším je ignorace světového dění ze strany nejvyšších politických představitelů a iluze toho, že dosavadní multilaterální mezinárodní systém umožňující malým a středním státům bezpečnou existenci a blahobyť se v následujících letech

nezmění. Spolu s tímto předstíráním, že se nás budoucnost mezinárodního dění netýká, zabraňují věcné diskuzi i pseudoproblémy, jimiž nezodpovědní aktéři sytí veřejnou debatu. Nejen Babišova vláda, ale i opoziční strany se v obavách o potrestání ze strany voličů uchylují k líbivým prohlášením a jsou ochotny obětovat zahraniční politiku za zisk domnělých domácích politických bodů.

Poklus na místě

Jakkoliv premiér Babiš naznačoval při přebírání vrcholné exekutivní funkce „tah na branku“ (jeho slovy aktivnější zahraniční a evropskou politiku), tematicky spíš jeho vláda kluše na místě a významný průlom v žádné z dimenzí nepřinesla. V uplynulém roce v zahraničněpolitické debatě pozvolna utichalo téma migrace. Bylo by však naivní se domnívat, že se v budoucnu nevrátí jako zdroj snadných politických bodů. Tématem významně rozdělujícím politiky zůstalo Rusko. Třebaže současná vláda příliš nelpí na úzkých vztazích s Moskvou, je patrné, že její pozice není nijak zásadová, spíše se drží v evropských mantinelech. K vyhocení došlo ve vztazích s Čínou, v nichž vedle ekonomického a hodnotového rozměru narostl význam rozměru bezpečnostního, zejména v oblasti digitální infrastruktury. Politické strany a jejich představitelé věnovali pozornost květnovým volbám do Evropského parlamentu. V nich ale naprostá většina stran nebyla schopna nabídnout konzistentní vizi pro členství ČR v EU. K tomu politické představitelé nepodniklo ani patnáctileté výročí členství ČR v EU. Spíše se zdá, že diskuze o místě ČR v EU se za tuto dobu nedokázala vymanit z bludného kruhu líbivých hesel a neinspirativní kritiky, která jí provází od samotného vstupu.

Ani v uplynulém roce se nepodařilo zbavit Visegrádskou skupinu nálepky „spojence proti Bruselu“, kterou se jí snaží někteří politici dát. Pod vedením ministra Petříčka je však zjevná snaha o diverzifikaci střeoevropské spolupráce, respektive zdůrazňování významu vztahů s Německem a přinejmenším deklarovanou snahu o pokračování spolupráce ve Slavkovském formátu. Snaha o oživení transatlantických vztahů působí smíšeným dojmem. ČR nedokáže Trumpovu administrativu zaujmout významným tématem ani neplní výdaje na obranu, na nichž Trump důrazně trvá.

Chabá koordinace

Institucionální struktura české zahraniční politiky není o nic složitější než v jiných demokratických státech, kde se rovněž setkávají odlišné představy a názory. V českém

případě ovšem dlouhodobě převládají pochybnosti o tom, kdo skutečně zahraniční politiku utváří a kdo za ni nese odpovědnost. V posledním roce kompetenční spory nenabýly na takové síle. Dobře koordinovaných postojů a společných kroků je však poskrovnu.

Prezident Zeman oproti předchozím letům napřímil svou pozornost na domácí politické kolbiště a jeho zahraniční politika se nesla v relativně poklidném duchu s výjimkou několika výroků vybočujících z vládou nastaveného úzu zahraniční politiky. Jednalo se zejména o zprávu BIS upozorňující na rizika spojená s rolí čínské firmy Huawei na budování digitální infrastruktury, jíž se snažil deklasovat. Jeho názor ale nenašel oporu u vlády a ČR tak stojí na straně zemí vnímajících tyto hrozby jako vážné. Překvapivým momentem byl Zemanův postoj k dění ve Venezuele, když podpořil opozičního předsedu parlamentu Juana Guaidóa jako prozatímního prezidenta, ačkoliv Madurův režim patří k blízkým spojencům Ruska a podporu našel i u Číny. Ceremoniální a reprezentační prezidentovy pravomoci se odehrávají ve standardním duchu, výjimkou jsou ony sporné či přímo nepravdivé výroky (například při setkání s krajany ve Vídni). Ačkoli směřují především k české veřejnosti, není radno je podceňovat. Prezident dokázal již několikrát v minulosti určovat směr debaty, a výrazně tak ovlivnit celkový hodnotový rámec zahraniční politiky.

Způsob, jakým Andrej Babiš formuluje svou domácí politiku, používá i v politice zahraniční. Bez jakéhokoli zjevného ideologického zakotvení prosazuje názory, o kterých tuší, že mu vynesou popularitu u voličů. Příkladem budiž nepatřičná vyjádření o českém předsednictví v Radě EU či postoj k opatřením EU na boj s klimatickou změnou. Způsob, kterým se Babiš vymezuje vůči evropským tématům, je v přímém rozporu s jeho ambicemi hrát v evropské politice významnější roli. V této oblasti selhal, třebaže se snaží veřejnost přesvědčit o opaku. Babiš navíc ve svých zahraničněpolitických záměrech často jedná impulsivně a bez konzultací s příslušnými pracovníky MZV, kteří jsou leckdy překvapeni jeho výroky. To samozřejmě komplikuje výkon konzistentní a srozumitelné politiky.

Pozice ministra Petříčka ve vztahu k prezidentovi a premiérovi je komplikovaná, nicméně jeho působení vyvolává spíše smíšené dojmy. Například vzápětí po svém jmenování zastavil vydání prohlášení MZV kritického k cestě předsedy Poslanecké sněmovny Radka Vondráčka do Moskvy. Ten se sešel s předsedy obou komor ruského parlamentu, kteří jsou na sankčních seznamech EU a USA. Přes tento nepřilíš vydařený počátek ministr nadále trval na jasné podpoře Ukrajiny v konfliktu s Ruskem. Za popření jím deklarovaného kurzu lze považovat i neschválení Globálního paktu o migraci Českou republikou, ke kterému nedošlo na základě věcných argumentů proti znění návrhu, nýbrž kvůli emo-

cionálnímu vymezení se vůči čemukoliv, co ve svém názvu nese slovo „migrace“. Téma Globálního paktu politicky vytěžila SPD, která dokázala nepřímou zahanat vládu do kouta, protože je předestřela veřejnosti svým obvyklým hysterickým způsobem.

Politické strany zastoupené v Parlamentu ke kultivaci zahraniční politiky v posledním roce nepřispěly ani v nejmenším. Ke zkvalitnění diskuze nedocházelo ani na půdě Sněmovny či Senátu, ani obecným vnášením nových perspektiv do veřejné debaty o zahraniční politice. Komunisté tolerující Babišovu vládu často kritizují ministra Petříčka pro jeho nekompetentnost, což je ale projevem jejich odmítnutí naprosto odlišné Petříčkovy zahraničněpolitické vize, nikoliv věrohodná kritika výkonu funkce. Jejich geopolitická orientace se však prozatím naštěstí nepromítá do vládní linie. Demokratické opoziční strany vládní zahraniční politiku rovněž přirozeně kritizují, ale v jejich řadách těžko nacházíme osobnosti a program, jež by nabízely ucelenou a přesvědčivou alternativu. Navíc jsou některé ochotny připojit se ke kontroverzním iniciativám, jako je například společné odsouzení zahájení řízení podle článku 7 Smlouvy o EU vůči Maďarsku. Extrém na pravém okraji politického spektra – SPD – nepřináší do debaty žádné věcné postoje, pouze udržuje v obavách a strachu svůj elektorát.

Opatrné naděje?

Obecně nám nezbyvá než konstatovat, že česká zahraniční politika sice dostala v uplynulém roce nový nátěr, staré dveře však vrzat nepřestaly. Naděje na zlepšení pod vedením ministra Petříčka existuje, mohla by však být předčasně pohřbena v důsledku nestabilní situace jak ve vládě, tak v jeho vlastní politické straně.

Lze očekávat, že v nadcházejícím období vliv premiéra Babiše v zahraniční a evropské politice neklesne. Jeho vnitropolitická závislost na prezidentu Zemanovi bude nadále vést k tendenci přizpůsobovat zahraniční politiku Zemanovým přáním.

Česká politická reprezentace nesmí setrvat ve svém netečném postoji. Nesmí ignorovat probíhající změny mezinárodního systému a výzvy, před kterými nestojí pouze ČR či Evropa, ale celý svět. Je nutné zaujmout jasné stanovisko ve prospěch udržení multilaterálního uspořádání mezinárodního systému nejen vůči mezinárodním partnerům, ale i vůči české veřejnosti. Politici promeškali příležitost předchozích let, kdy českou veřejností témata české zahraniční politiky vysoce rezonovala, aby celospolečenský dialog o jejich hodnotách a cílech podnítili a kultivovali. Do budoucna by se ale neměli této ambice vzdát, protože tyto „velké otázky“ české pozice ve světě nás budou nadále provázet.

Mezi hlavní úkoly pro českou zahraniční a evropskou politiku bude v následujících měsících patřit zaktivnění a upevnění pozice České republiky v EU, což se navzdory řadě proklamací dosud neděje. Namísto nejasných signálů, pasivního přihlížení, případně trucování za štítem Visegrádské skupiny se musí ČR naučit formulovat své priority jasně a hledat k jejich prosazení partnery napříč Unii.

Zatímco ČR v evropské agendě disponuje řadou vysoce kvalifikovaných a schopných úředníků, k pozitivní změně image ČR v EU je zapotřebí jasný politický impuls. Důležité bude začít s důkladnými přípravami na české předsednictví v Radě EU v roce 2022, protože ČR má jedinečnou šanci napravit svůj obraz po politickém fiasku v roce 2009. Ke zmírňování napětí mezi Východem a Západem v EU by ČR měla využít své předsednictví ve Visegrádské skupině ve druhé polovině roku 2019 a první polovině roku 2020. Mezi tématy, která by ČR měla vůči svým partnerům v EU prosazovat, patří udržení co nejužších vztahů mezi EU a státy Východního partnerství a podpora integrace zemí západního Balkánu.

V zájmu ČR je uchování a posílení transatlantických vztahů, jejichž bezpečnostní a obchodní rozměr procházejí momentálně náročným obdobím. ČR by proto měla usilovat o aktivní zapojení do bezpečnostních iniciativ na evropské úrovni a zároveň o zlepšení schopnosti plnit spojenecké závazky v rámci NATO. V oblasti obchodu je pak žádoucí, aby ČR podporovala jednotnou pozici EU ve vyjednávání s Trumpovou administrativou, ovšem zároveň přispívala vlastními preferencemi k její formulaci.

Na stále se komplikujícím Blízkém východě musí česká zahraniční politika zaujmout hodnotově orientovanou pozici. Dosavadní politika vývozu zbraní do konfliktních oblastí či autoritářským režimům je v rozporu s jejími rozvojovými a humanitárními cíli. Přes pokračující ekonomizaci zahraniční politiky by podkladem pro rozhodování měly být hodnověrné analýzy, nikoli zbožná přání v podobě opakovaně hlášených „ekonomických příležitostí“. Rovněž by si vláda měla ujasnit, jaký profit mělo její angažmá v Sýrii a zda se jeho výsledky setkávají s původními očekáváními.

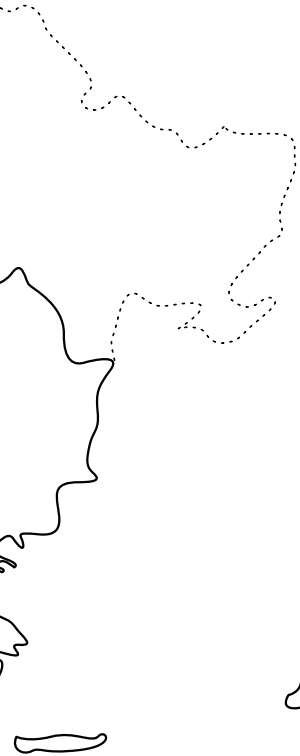
Nutnost koordinace vnějších vztahů na unijní úrovni se týká i Číny, jejíž politika představuje pro EU, potažmo pro všechny její členské státy, riziko jak v obchodní, tak v bezpečnostní dimenzi. Vláda by měla stimulovat realistickou debatu o česko-čínských vztazích namísto příslibů vzdušných zámků či naopak vyhroceného strašení.

V neposlední řadě by si česká diplomacie měla důstojně připomenout třicetileté výročí změny politického režimu. Sametová revoluce totiž přinesla i možnost vykonávat suverénní zahraniční politiku. Připomenutí jejích dobrodružných, ale velmi podstatných počátků na přelomu let 1989 a 1990 by mělo být jedním z úkolů Ministerstva zahraničních věcí v příštích měsících.

EVROPSKÁ UNIE

*Pavlna Janebová, Zuzana Čapková, Adéla Denková,
Vít Dostál, Tomáš Jungwirth, Magda Komínková,
Kryštof Kruliš*

„Pro nás je důležité to, že jsme – Česko a země Visegrádu společně s Itálií – zabránili prosazení Spitzenkandidáta. Od začátku jsme tento systém kritizovali, odmítáme jej. A nakonec jsme byli úspěšní.“

ANDREJ BABIŠ

// 2. 7. 2019

Možná nám to trochu vzalo pocit, že je třeba pro Unii také něco dělat, když už jsme v ní. Není to tak: vliv v EU si musíme stále odpracovávat.

VĚRA JOUROVÁ

// 28. 4. 2019

„Potřebujeme silnou Evropu. Musí však jít o Evropu silných členských států. Proto považuji za nezbytné obnovit institucionální pořádek v EU. Komise musí být depolitizována a pozice evropských lídrů v Evropské radě posílena.“

ANDREJ BABIŠ

// 16. 5. 2019

Konec roku 2018 a první polovina roku 2019 se v EU měla nést v duchu dokončování priorit a iniciativ posledních pěti let. Podle Agendy lídrů, prezentované předsedou Evropské rady Donaldem Tuskem na podzim 2017, by se Evropská unie aktuálně měla nacházet v konsolidované fázi a být připravena na nadcházející období. Naplnit cíle Agendy se však zcela nepodařilo. Jedním z důvodů je rozvleklý proces vystoupení Spojeného království, na který se v uplynulém roce soustředila a stále se soustředí značná část kapacit unijních institucí, stejně jako velká mediální pozornost. Jakémukoli výraznějšímu pokroku v naplnění stanovených cílů Agendy bránila i neschopnost členských států překonat vzájemné rozpory a odlišné preference. Pokud jde o konkrétní témata, která byla v rámci Agendy určena jako prioritní, nepodařilo se dosáhnout kýženého pokroku v reformě fungování hospodářské a měnové unie a azylové a migrační politiky.

Ačkoli lze Francii a Německo stále považovat za členské státy, které stojí v čele evropské integrace, nadále slábl jejich leadership i jednota, a to navzdory velkolepě ohlašovaným projektům hlubší institucionální spolupráce těchto dvou zemí. Zatímco Německo by přivítalo spíše postupné změny unijního fungování, prezident Macron neopouští svůj plán zásadní reformy EU. Obě země pak přicházejí o své tradiční blízké partnery. Vztahy mezi Francií a Itálií procházejí vážnou krizí. Německo se již nadále nemůže spolehlivě opřít o země tzv. unijního severu, které odmítají přistoupit na jakékoli kompromisy s Francií a jižními státy EU zejména v otázce reformy eurozóny. Lídři obou zemí se také potýkají s řadou vnitropolitických problémů, jež jejich pozici oslabují.

ČR zaujala v debatě k otázkám budoucnosti Unie spíše defenzivní stanovisko. Předseda vlády, který má v české evropské politice tradičně nejvýraznější roli, ani další relevantní činitelé nebyli schopni představit konzistentní a realistickou vizi pro působení České republiky v EU s ohledem na aktuální klíčová témata.

Před květnovými volbami do Evropského parlamentu docházelo dle očekávání ze strany předsedy vlády k vymezování vůči EU. Unie byla jak v programu hnutí ANO, tak v rétorice jeho čelných představitelů pojmána spíše jako vnější entita než prostor ke konstruktivnímu uplatnění zájmů České republiky. V předvolebních kampaních českých politických stran se projevilo přetrvávající rozdělení EU na ose východ-západ kvůli otázkám migrace, ale i kohezní politiky či dvojí kvality potravin. Specificky ta byla politickými představiteli využívána jako ilustrace přetrvávající nerovnosti mezi tzv. starými a novými členskými státy.

Přes opakovaně zmiňované priority vlády obsadit klíčové funkce v EU po volbách do Evropského parlamentu se ČR nepodařilo při vyjednávání představit nebo prosadit vlastní kandidáty, kteří by reprezentovali i priority ČR. Přestože zvolení Ursuly von der Leyenové předsedkyně Evropské komise bylo ex-post premiérem interpretováno jako

úspěch, čeští vyjednavací nesdělili, jaký programový přínos oproti jiným zvažovaným kandidátům představuje.

Jedním z klíčových unijních témat byla vyjednávání o podobě víceletého finančního rámce (VFR) pro období 2021-2027. Komise navrhla VFR mírně navýšit. Pro budoucí finanční období se plánuje navýšení rozpočtových prostředků mimo jiné na ochranu hranic, obranu, migraci, vnitřní a vnější bezpečnost, rozvojovou spolupráci a výzkum. Vzrůst by měl i poměr prostředků na opatření související s klimatickou změnou. Naopak se počítá se škrty v politice soudržnosti a zemědělské politice. Návrh Komise nebyl ze strany ČR přijat s velkým nadšením. Vzhledem k hospodářskému růstu v posledních letech má Česká republika z dlouhodobého rozpočtu EU dostat zhruba o čtvrtinu méně prostředků oproti období 2014-2020, nadále by však měla zůstat čistým příjemcem. Česká republika kritizuje zejména snížení alokace. Propad je však již nyní menší oproti přepočtu, který by odpovídal hospodářskému růstu ČR, a to díky dodatečným opatřením, která zabraňují příliš drastickým propadům v případě jednotlivých členských států.

Česká republika se dále soustředila na prosazení větší flexibility při čerpání prostředků. Konkrétně usiluje zejména o snížení míry kofinancování ze státního rozpočtu nebo usnadnění prodloužení financování projektů za horizont roku 2027. Požaduje také uvolnění tematické koncentrace, kdy 65 % prostředků na kohezi a regionální rozvoj má podle Komise směřovat na inovace, podnikání, energetickou účinnost, obnovitelné zdroje energie, nízkouhlíkové technologie, oběhové hospodářství, digitální transformaci a posílení konkurenceschopnosti. Česká republika dále nesouhlasí s navrženým zastropováním přímých plateb v rámci Společné zemědělské politiky. Staví se také rezervovaně k návrhu na provázání čerpání unijních prostředků s dodržováním právního státu. České argumenty v této věci prozatím nejsou ideologické (jako v případě jiných zemí V4), ale poukazují spíše na právní zmatek, který by zavedením pravidel mohl nastat. Ačkoli česká pozice poměrně dobře vyjadřuje potřeby ČR a vychází ze zkušeností s dosavadní schopností čerpat evropské prostředky, premiér opakovaně vulgarizoval národní stanovisko výrokem, že EU nám nesmí mluvit do toho, jak evropské prostředky utratíme. Takto medializovaný transakční pohled na důležitou politiku EU nepomáhá komunikaci evropské agendy s veřejností ani pozici ČR v EU.

V rámci procesu vystoupení Spojeného království z EU Česká republika nijak nenarušovala společnou unijní pozici, což lze vzhledem k stále nervóznější náladě kolem brexitu ocenit. Za pozitivní lze označit velkorysý přístup v českém zákoně o právech občanů Spojeného království na našem území v případě odchodu bez dohody, který byl

v Británii společně s polskou legislativou oceněn jako nejvstřícnější v celé EU. S ohledem na Britý avizovanou reciprocitu může tato zákonná úprava přispět také ke zlepšení postavení našich občanů ve Spojeném království, pokud k eventualitě odchodu bez dohody dojde.

V debatě o reformě azylové a migrační politiky na unijní úrovni v uplynulém období nedošlo k zásadnímu posunu vzhledem k jednoznačným a neobhlomným pozicím jednotlivých členských států vůči některým aspektům reformních návrhů. Nutno podotknout, že státy Visegrádské skupiny včetně České republiky k dosažení konsenzu a pokroku ve vyjednávání nijak nepřispěly. Současná česká politická reprezentace nijak nekultivuje negativní postoje české společnosti v souvislosti s migrací, nýbrž jich naopak využívá jako nástroje k vlastním politickým ziskům. Příkladem je absurdní debata o přijetí 21 syrských sirotků. V souvislosti s odmítnutím účasti na dočasném přerodělovacím mechanismu žadatelů o azyl stále probíhá řízení Soudního dvora EU s ČR, Polskem a Maďarskem.

V čím dál naléhavější debatě o opatřeních vůči klimatické změně zastávala ČR spolu s některými dalšími střeoevropskými státy spíše konzervativní stanovisko a například v červnu 2019 byla jednou ze zemí, které zabránily přijetí závěru zavazujícího členské státy EU k dosažení uhlíkové neutrality do roku 2050. Jisté známky změny tohoto postoje byly u premiéra Babiše zřetelné po setkání s kandidátkou na předsedkyni Evropské komise Ursulou von der Leyenovou v červenci 2019.

Během sledovaného období nedošlo k dalšímu vyhocení obchodních vztahů mezi Evropskou unií a Spojenými státy. Andrej Babiš se tématu obchodních vztahů a nutnosti zdržet se drastických protekcionistických opatření věnoval dle svých prohlášení během schůzky s prezidentem Donaldem Trumpem na začátku března 2019. Zájemem EU je neeskalovat obchodní spory s USA a v tom smyslu s americkým prezidentem také jedná většina představitelů členských států, kteří mají příležitost k osobnímu setkání. Tématem schůzky mezi Trumpem a Babišem se stala i otázka americkým prezidentem zvažovaných cel na automobily, jež sice ČR přímo do USA nevyváží, ale i tak by se cla dotkla českých firem, které jsou subdodavateli automobilových značek vyráběných v jiných státech EU.

Čeští představitelé v EU se soustředili na agendu dvojí kvality potravin. Posun na úrovni EU byl zatím pouze částečný, když se navzdory podpoře poslanců Evropského parlamentu z ČR napříč politickými stranami nepodařilo prosadit přísnější přístup k této problematice obsažený v pozměňovacích návrzích směrnice EU, která se této problematice věnuje. Pokračovalo Českou republikou podporované úsilí o budování jed-

notného digitálního trhu, včetně přijetí nařízení o geoblockingu, zavedení cenových stropů pro přeshraniční telefonování uvnitř EU či přenositelnosti online služeb. Agenda dokončování vnitřního trhu (zejména v oblasti služeb či unie kapitálových trhů) větší posuny nezaznamenala. Česká republika byla naopak nucena obhajovat stávající úroveň integrace vnitřního trhu, například v oblasti režimu pro vysílání pracovníků.

Na konci roku 2018 rezonovala otázka pracovních podmínek pro řidiče kamionů a pravidel jejich vysílání do zahraničí. Ministři dopravy se v prosinci dohodli na postoji k reformě silniční dopravy, která zahrnuje pracovní podmínky řidičů. Legislativní proces ještě není u konce, nicméně se zdá, že ČR ve vyjednávání uspěla. Z působnosti režimu pro vysílání pracovníků byly výslovně vyloučeny dvoustranné přepravní operace. Vyňata byla rovněž tranzitní přeprava, což byl dlouhodobý cíl ČR.

V červenci 2018 vláda oficiálně zahájila přípravy na předsednictví v Radě EU, kterého se ČR ujme ve druhé polovině roku 2022. Andrej Babiš dal najevo, že si přeje, aby české předsednictví bylo ekonomicky co nejefektivnější. Náklady na předsednictví považuje za neúměrně vysoké a nevidí v něm větší přínos. Vyjádření, kterých se Andrej Babiš v této souvislosti dopustil, ukazují na naprosté nepochopení této příležitosti a lze je vnímat jako nešťastná i vzhledem k české veřejnosti a partnerům v EU. Pakliže deklarovanou prioritou vlády je zvýšení viditelnosti a aktivity ČR v EU a prosazení Čechů na klíčové pozice v institucích, představuje předsednictví jedinečnou příležitost, jak těchto cílů dosáhnout. S omezenými prostředky i personálem to je nerealistické.

Českou pozici v EU komplikuje nízká důvěryhodnost předsedy vlády Babiše v souvislosti s jeho střetem zájmů a nesrovnalostmi ohledně unijních dotací udělených jeho podnikům převedeným do svěřenských fondů. Premiérový kauzy zhoršily vyjednávací pozici ČR v klíčových tématech, jakými jsou například víceletý finanční rámec nebo vyjednávání portfolia pro českou komisařku v nové Evropské komisi. Vzhledem k možnému nařčení ohledně střetu zájmů byly některé agendy pro Věru Jourovou nedosažitelné, navzdory její expertize nebo deklarovanému zájmu ČR. Výsledné portfolio místopředsedkyně komise pro hodnoty a transparentnost není tématem, o které by Česká republika usilovala, a vláda za výsledek jednání o složení nové Komise sklídila kritiku. Na druhou stranu jde o agendu se zajímavým potenciálem. Věra Jourová se už v minulém období dokázala úspěšně prosadit i v portfoliu, které bylo původně českou politickou reprezentací hodnoceno jako nepříliš silné. Vládní představitelé podle svých vyjádření vnímají získaný post jako velmi důležitý. V tomto ohledu by ČR měla dostát svých slov o významu této problematiky a výrazněji téma hodnot a transparency v rámci EU prosazovat.

S nástupem nového institucionálního cyklu je důležité, aby se Česká republika soustředila především na finální fázi jednání o víceletém finančním rámci, odchod Británie z EU a zejména přípravu svého předsednictví v Radě EU. Lze předpokládat, že na důležitosti neztratí ani témata, která v posledních letech budila v ČR značné rozhořčení a odpor, jako je reforma azylové a migrační politiky nebo snaha EU navýšit své ambice v oblasti snižování emisí skleníkových plynů.

VFR na období 2021 až 2027 má být podle optimistických scénářů schválen do konce roku. Česká republika bude v listopadu hostit summit skupiny Přátel koheze a může tak z pozice hostitele i předsedající země Visegrádské skupiny výrazně přispět k výsledné dohodě. Bez ohledu na konkrétní podobu úprav, k nimž během podzimu 2019 na základě vyjednávání mezi členskými státy dojde, bude žádoucí, aby se Česká republika adaptovala na nové podmínky. Nutné bude zefektivnění procesu administrace dotací, ale i schopnosti identifikovat a využívat příležitosti čerpání prostředků z nově definovaných kapitol a nástrojů. Namísto zuřivého odmítání ujných opatření sloužících k boji s klimatickou změnou by ČR měla využít prostředků z nově vzniklých nástrojů k investicím do nových technologií a energeticky účinných řešení. V tomto smyslu je nezbytné bezprostředně po schválení rozpočtu zahájit jednání o Dohodě o partnerství s Evropskou komisí, která bude čerpání prostředků specifikovat.

Spojené království po volbě Borise Johnsona nastolilo tvrdší přístup k vyjednávání a bezvýsledně se snažilo dosáhnout změny podmínek vystoupení dojednaných premiérkou Mayovou. Evropská unie nadále trvá na dojednaném rámci, ale postupem času může v závislosti na vývoji na britské politické scéně a věrohodnosti hrozby odchodu bez dohody její jednota oslabovat. V zájmu ČR je udržení dohody o finančním vyrovnání a právech občanů a zároveň zajištění co možná největší kontinuity ve vztazích EU se Spojeným královstvím v oblasti ekonomiky i bezpečnosti.

Téma migrace si se vši pravděpodobností nadále zachová svůj význam. Aktuálně dochází na základě iniciativy Francie a Německa k formování potenciální posílené spolupráce v oblasti azylu řešící i otázku přerozdělování. ČR by si měla uvědomit, že zavedení posílené spolupráce v této oblasti může přinést riziko fragmentace schengenského prostoru. Ačkoli nelze realisticky očekávat zapojení ČR, měla by se alespoň vyvarovat snahy o zabránění takovému projektu a jeho fungování průběžně vyhodnocovat vzhledem k možnému zapojení se do něj v budoucnu. Obrazu České republiky by prospělo, kdyby se představitelé ČR pokusili o komunikaci svých postojů na téma migrace v méně polarizujícím duchu.

Předsednictví v Radě EU, kterého se ČR ujme ve druhé polovině roku 2022, je příležitostí pro zviditelnění členského státu a do určité míry prosazení vlastních priorit. Je třeba, aby ČR – mimo jiné s ohledem na pachuč, jež přetrvala po předsednictví v roce 2009 – přistoupila k této roli zodpovědně, včas definovala své priority, koordinovala se s partnery tzv. předsednické trojky, tj. Francií a Švédskem, a mohla se spolehnout na dostatek zkušených expertů. Kromě koordinace v rámci předsednického tria lze této příležitosti využít k prohloubení bilaterálních vztahů. Bylo by vhodné již v raných fázích zapojit odborníky, veřejnost a neziskový sektor do debat spojených s přípravou předsednictví a tím mimo jiné stimulovat debatu o otázkách EU tak, jako tomu bylo v případě předsednictví v roce 2009.

KONTEXT

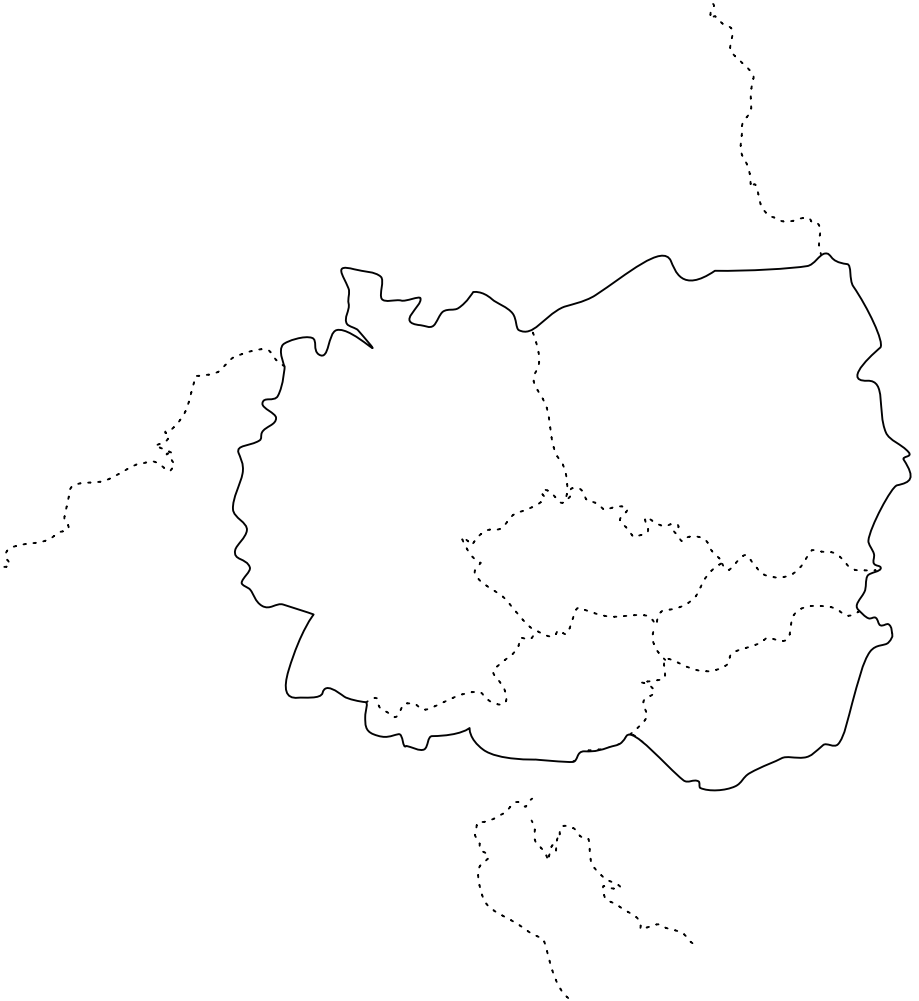
- Formování institucí EU po volbách do Evropského parlamentu
- Řada nedořešených témat z uplynulého období
- Oslabení francouzsko-německého motoru v čele EU

SOUČASNOST

- Aféra s premiérovým střetem zájmů zásadně poškozující pozici ČR v EU
- Vyhrocená a polarizující rétorika ČR v oblasti změny klimatu a migrace
- Neadekvátní komunikace o unijních tématech vlády s veřejností

DOPORUČENÍ

- Důkladně se připravit na předsednictví v Radě EU v roce 2022
- Konstruktivněji prezentovat priority
- Podporovat zachování co nejširších vztahů EU se Spojeným královstvím po brexitu

STŘEDNÍ EVROPA

Pavčina Janebová
Vít Dostál

„Myslím, že jsme si dobře rozuměli, s výjimkou rozdělování lidí z lodí.“

ANDREJ BABIŠ

po setkání s Angelou Merkelovou
// 5. 9. 2018

„Poslanecká sněmovna považuje za chybné a nešťastné hlasování Evropského parlamentu proti suverénnímu státu Maďarsko ve smyslu aktivizace článku 7 Lisabonské smlouvy. Tento postup jen dále prohloubí příkopy a nedůvěru mezi starými a novými členskými státy Evropské unie.“

USNESENÍ POSLANECKÉ SNĚMOVNY PČR

// 2. 10. 2018

„Jsem rád, že se česko-rakouské vztahy staly jedním z pilířů rozvoje ve střední Evropě. #Rakousko je tradičním partnerem #CZ.“

TOMÁŠ PETŘIČEK

// 17. 1. 2019

„V4 je jednotná a je jedno, kdo je z jaké frakce.“

ANDREJ BABIŠ

// 13. 6. 2019

Oproti předešlému období charakterizovanému neukotveností vztahů se sousedy v důsledku dynamického vnitropolitického vývoje jak v ČR, tak u některých partnerů došlo ke stabilizaci české středoevropské politiky. Z pomyslných tří pilířů české středoevropské politiky se daří zejména vztahům ČR s partnery ve V₄ a s Německem, zatímco Slavkovský formát nadále zůstává nejméně viditelným. Středoevropský region se ale v dobrém stavu nenachází, neboť jej protíná dělení EU na západ a východ, které se navíc prohlubuje, rozšiřuje do dalších oblastí a je politickými aktéry vnímané jako permanentní a výhodné.

Slovenské předsednictví ve Visegrádské skupině probíhající od července 2018 do června 2019 se zaměřilo na věcnou agendu a snahu prohlubovat vztahy zejména s evropskými partnery, čímž se výrazně odlišilo od předchozího předsednictví maďarského. V tomto ohledu se podařilo do určité míry odstínit dosavadní visegrádský důraz kladený na migrační otázky, třebaže pozice visegrádských zemí zůstala nezměněna. Instrumentalizace V₄ v migrační problematice tak do značné míry utichla. Pro ČR byl tento záměr slovenského předsednictví, který kontrastoval s předchozím maďarským, jednoznačně pozitivní, neboť lépe reflektoval české potřeby. Na nižší pracovní úrovni dominovala témata spojená s vyjednáváním víceletého finančního rámce. V případě prohlubování vztahů se západoevropskými partnery stojí za pozornost zejména summit s německou kancléřkou nebo první setkání ministrů obrany ve formátu V₄ + Německo a Francie, které odpovídají českým zájmům. Takováto spolupráce ministerstev obrany souzní s českým úsilím rozvíjet evropské obranné iniciativy komplementárně se závazky v rámci NATO. Rozvoj mimoevropských partnerství V₄ byl pak poznamenán náhlým zrušením summitu V₄ + Izrael kvůli polsko-izraelské diplomatické roztržce. Tato událost připomněla, že rozvíjení formátů V₄ + mimoevropské země má pro ČR smysl pouze v případě, že Česko doposud nemá s danou zemí dostatečně prohloubené kontakty, a může tak ze společného formátu profitovat.

Problémy s kvalitou právního státu v Maďarsku a Polsku se dále prohlubovaly. Polsko pokračovalo v zavádění soudní reformy a dialogy s evropskými institucemi vedly pouze k minimálním posunům. Vůči Maďarsku bylo pak Evropským parlamentem iniciováno řízení podle článku 7 Smlouvy o EU. Situace v obou zemích – a na druhou stranu výsledky místních a prezidentských voleb na Slovensku – vedly k rozvinutí odborné, společenské a politické diskuze o výhodnosti spolupráce ve visegrádském formátu. Premiér, stejně jako většina ostatních představitelů ČR, přistupoval k dění v Polsku a Maďarsku bez náznaku kritiky či obav z toho, že další partneři budou kvůli některým zemím V₄ posuzovat obraz skupiny jako celku negativněji. Po spuštění procedury dle

článku 7 vůči Maďarsku došlo k přijetí sněmovního usnesení, které tento krok odsoudilo a podpořilo Budapešť. Za Maďarsko se kromě vládního ANO postavili také zástupci ODS, KDU-ČSL, SPD, KSČM a část ČSSD.

K prohlubování česko-maďarských vztahů došlo díky bilaterálním návštěvám premiéra Orbána v Praze a prezidenta Zemana v Budapešti, které přinesly kromě politických deklamací o společném postupu v řadě otázek na půdorysu V4 také přísliby rozvoje hospodářských vztahů. Český zájem zde směřoval zejména do energetiky a zbrojního průmyslu, tedy oblastí, ve kterých hraje klíčovou roli maďarská vláda a vládnoucí strana Fidesz. Posun v bilaterálních relacích tedy znamená užší ekonomické vztahy, ale implicitně i pevnější politickou vazbu mezi ČR a Maďarskem.

V česko-polských vztazích bylo klíčovou událostí společné zasedání vládních delegací, ke kterému po dvouleté odmlce došlo v únoru. Zasedání nepřineslo zásadní průlom v žádné z problémových otázek bilaterálních vztahů (například hraniční dluh nebo plánované rozšiřování turóvského hnedouhelného dolu), nicméně bylo podstatné pro udržení kontinuity a navázání kontaktů mezi novým českým kabinetem a polskou vládou. Vztahům s Polskem pak pomohlo výraznější české politické zapojení v rámci Iniciativy Trojmoří. Českou republiku do značné míry uklidnila účast německého ministra zahraničních věcí a předsedy Evropské komise na summitu v Bukurešti v září 2018. Rozptýlily se tak původní obavy, že by se z iniciativy mohla stát koalice zemí stojící v opozici vůči západní Evropě. Červnového summitu ve Slovinsku se pak poprvé zúčastnil prezident Zeman a ČR se také zapojila do nově vzniklého fondu Trojmoří.

I v uplynulém roce se rozvíjel a pokračoval Česko-německý strategický dialog. V červnu 2019 došlo k jeho evaluaci, ze které vyšel jako úspěšný v řadě oblastí a hodný pokračování. Podle evaluace se činnost pracovních skupin Dialogu posunula od řešení aktuálních pracovních výzev směrem k probírání dlouhodobějších témat a vedle česko-německých vztahů se zaměřuje i na témata související s Evropskou unií a transatlantickými vztahy. O životaschopnosti Dialogu svědčí i to, že se aktuálně ve stadiu vzniku nachází dvě nové pracovní skupiny, které se zaměří na otázky energetiky a vnitřní bezpečnosti. Pracovní zaměření Strategického dialogu v minulosti napomáhalo překonání politických nesouladů v době vrcholící tzv. migrační krize, a i v současnosti má potenciál představovat stabilní základ, na kterém mohou vztahy mezi Českou republikou a Německem stavět.

Na podzim 2018 se do Berlína na státní návštěvu vydal prezident Miloš Zeman a vzápětí i předseda vlády Andrej Babiš. Jeho přijetí kancléřkou Merkelovou bylo hodnoceno vesměs pozitivně. Jak premiér, tak kancléřka označili česko-německé vztahy za

výborné, až na neshody ohledně migrace. Vedle migrace a bilaterálních vztahů hovořili o budoucnosti EU v souvislosti s brexitem či přijetím nového víceletého finančního rámce. Zdá se, že i přes všechny kontroverze provázející osobnost premiéra Babiše by právě Česká republika mohla pro Německo v oblasti střední Evropy představovat nejperspektivnějšího partnera, což se ostatně projevuje i v modelovém charakteru Strategického dialogu. V říjnu do Berlína zamířil i ministr zahraničí Petříček. Jelikož se jednalo o jeho první zahraniční cestu ve funkci, lze ji interpretovat jako pozitivní signál pro budoucnost vzájemných česko-německých vztahů.

Zatímco v roce 2018 meziparlamentní spolupráce České republiky a Německa stagnovala v důsledku povolební obměny velké části poslanců na obou stranách, nastává nyní zlepšení situace. V únoru 2019 navštívila delegace Meziparlamentní skupiny přátel České republiky, Slovenska a Maďarska Spolkového sněmu Poslaneckou sněmovnu. Zde se delegace setkala s členy české Meziparlamentní skupiny ČR-SRN a s členy výboru pro evropské záležitosti. Pro rozvoj kontaktů je také přínosem československý původ předsedkyně německé skupiny Renaty Altové.

V bilaterálních vztazích ČR s Rakouskem nedošlo k závažným výkyvům, ale ani posunům. V lednu 2019 do Vídně zavítal na pracovní návštěvu ministr zahraničí Petříček, který s rakouskou ministryní evropských záležitostí, integrace a zahraničních věcí Karin Kneisslovou jednal i o budoucnosti Slavkovského formátu a tématech souvisejících s EU. V dubnu se pak prezident Zeman během své návštěvy Rakouska sešel s rakouským protějškem Alexanderem Van der Bellenem. Na stránky rakouských médií se bohužel dostal Zemanův mimořádně nevydařený projev pronesený u příležitosti setkání s krajany, v němž český prezident mimo jiné nepravdivě kritizoval bývalého starostu Vídně Michaela Häupla za nedostatečnou podporu českojazyčné školy ve Vídni.

I přes důraz, který se ministr zahraničí Petříček opakovaně snaží klást na spolupráci s Rakouskem a Slovenskem, je Slavkovský formát stále nejméně aktivním ze tří pilířů české střeoevropské politiky. V určitých oblastech se spolupráce přesto rozvíjí – na české straně je aktivní zejména Ministerstvo obrany či Odbor mezinárodního práva MZV. Za pozitivní krok směrem k prohloubení Slavkovského formátu a jeho pevnějšímu zakotvení lze považovat první společné setkání předsedy Poslanecké sněmovny Vondráčka, rakouské Národní rady Sobotky a slovenské Národní rady Danko a podpis tzv. Kroměřížské deklarace o meziparlamentní spolupráci tří zemí. Přes počáteční naděje lídrů visegrádských států na posílení vztahů s Kurzovou vládou se však v uplynulém období potvrdilo, že prioritním spojencem pro Rakousko zůstává spíše Německo a další západoevropské státy.

Pro českou střeoevropskou politiku bude nadále podstatné, aby se neprohlubovalo nepochopení mezi středovýchodní Evropou (reprezentovanou často V₄) a Evropou západní, jejíž součástí je i nejdůležitější český partner – Německo. Zásadním nástrojem k tomu je rozvíjení bilaterálního i regionálního dialogu s Německem. Pokud se bude nadále zvyrazňovat dělení EU na západ a východ, může na tom v dlouhodobé perspektivě enormně trpět celá střední Evropa, a to včetně Německa.

S tímto vědomím by ČR měla přistupovat k celému regionu a k posílení důvěry využívat každé příležitosti. České předsednictví ve Visegrádské skupině probíhající od července 2019 představuje pro toto úsilí vhodný moment. Jeho deklarované zaměření na evropské partnery a agendu formovanou zezdola je správnou cestou k nalezení realistických společných zájmů. Zároveň by tento přístup snížil politickou polarizaci spojenou s českým zapojením do Visegrádské skupiny, která by v budoucnu mohla podlomit stabilitu české střeoevropské politiky.

Tento pozitivně zaměřený proces však může být nabourán ze strany premiéra, dalších ústavních činitelů nebo tlakem parlamentu. Zbytnění protiimigrační nálepky Visegrádské skupiny kvituje řada politiků a někteří tuto oblast vnímají jako její hlavní poslání. Stejně tak se může distance mezi V₄ a západní Evropou či evropskými institucemi prohloubit kvůli diskuzi o ochraně právního státu v EU či doplňování nových pojištěk na jeho ochranu, jako je to v plánu v souvislosti s víceletým finančním rámcem. Česká republika by proto měla na vládní, nebo alespoň na parlamentní úrovni vést s polskými a maďarskými představiteli dialog o kvalitě právního státu ve střední Evropě.

V říjnu proběhnou v Polsku důležité parlamentní volby, které určí jeho přístup k evropské politice v dalším období. Bez ohledu na výsledek zůstane Polsko důležitým partnerem, se kterým by ČR měla nadále rozvíjet téma bezpečnostní a obranné politiky. V tomto ohledu je nezbytné pokračovat ve spolupráci i v regionálním formátu po ukončení činnosti visegrádské bojové skupiny EU na konci roku 2019. Opomenuty by neměly být ani dlouhodobě nevyřešené bilaterální otázky, které mohou relaci problematizovat. Podstatné bude, jak se podaří urovnat spor ohledně pokračování těžby v dole Turów, která může přinést významné problémy s dostupností vody na Hrádecu a Frýdlantsku.

Oslabení důrazu na vztahy se zeměmi někdejšího východního bloku lze očekávat po odchodu Angely Merkelové z postu kancléřky, jelikož nový kancléř či kancléřka, ať se jí stane Annegret Krampová-Karrenbauerová z CDU či některý z představitelů ostatních

stran, pravděpodobně na tento region na rozdíl od Merkelové nebude mít přirozenou vazbu. Platí proto, že by se ČR měla snažit budovat a udržovat vztahy s těmito potenciálními kandidáty. Pokud jde o budoucnost Strategického dialogu, je nutné především klást důraz na dosahování konkrétních hmatatelných výstupů. Navíc je třeba, aby tyto výstupy a jejich přínos pro česko-německé vztahy byly adekvátně prezentovány veřejnosti i směrem do dalších oblastí možné spolupráce. Významný potenciál spočívá v dalším rozvíjení přeshraničních vztahů se Saskem a Bavorskem, které by mohly napomoci hledání kompromisů mezi ČR a Spolkovou republikou v tématech, jako je například energetika a řešení klimatické krize.

Lze očekávat, že Rakousko bude v měsících následujících po zářijových volbách zaměstnáno sestavováním nové vlády. ČR by se přesto měla snažit o udržování Slavkovského formátu s cílem diverzifikace své středoevropské politiky a aktivně přicházet s tématy, na kterých lze v jeho rámci spolupracovat – například v oblasti dopravy či duálního vzdělávání. Mezi záležitosti EU, kde tři zúčastněné státy sdílí zájem, patří také podpora integrace západobalkánských států do EU.

KONTEXT

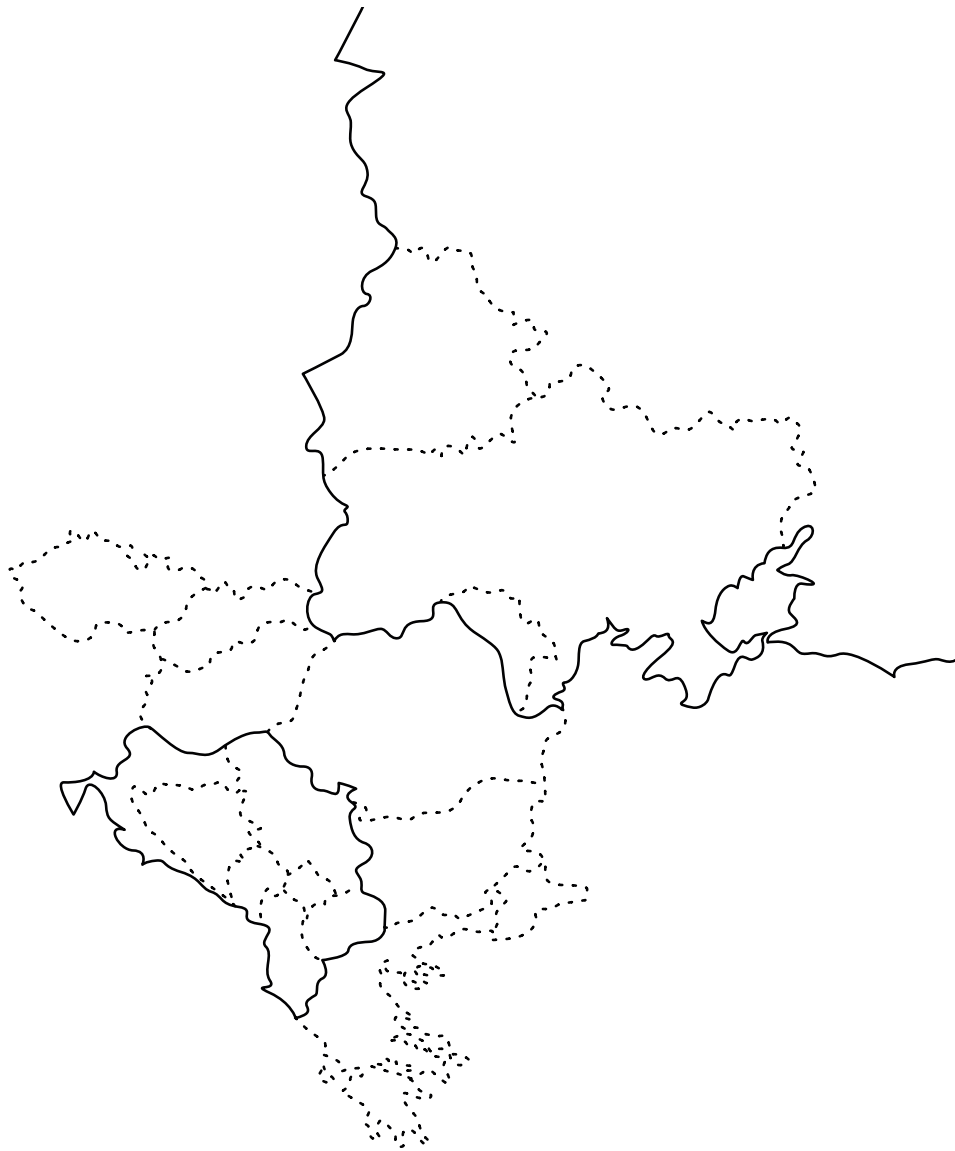
- Zaměření slovenského předsednictví ve V4 na vyjednávání víceletého finančního rámce a na vztahy se západoevropskými zeměmi namísto migrační problematiky
- Prohlubování problémů s právním státem v Maďarsku a Polsku a další reakce ze strany evropských institucí
- Zbytnění roztržky mezi západní a východní částí EU

SOUČASNOST

- Pokračování a prohloubení Česko-německého strategického dialogu
- Další rozvoj politických a v návaznosti na ně i ekonomických vztahů s Maďarskem a odsouzení spuštění procedury podle čl. 7 Smlouvy o EU vůči Maďarsku
- Zahájení českého předsednictví ve V4 zaměřeného na praktickou pracovní agendu a evropskou dimenzi visegrádské spolupráce
- Výraznější české zapojení do Iniciativy Trojmoří
- Rozvoj odborné, politické a společenské debaty o přínosu členství ČR ve V4

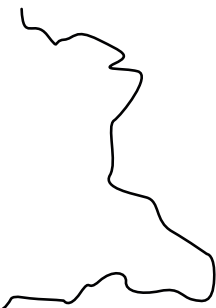
DOPORUČENÍ

- Maximálně využít české předsednictví ve V4 ke snížení napětí mezi západní a středovýchodní Evropou a zmírnění odcizování mezi nimi
- vést s polskými a maďarskými představiteli kritický dialog o stavu právního státu ve střední Evropě na vládní i parlamentní úrovni
- Navazovat a udržovat kontakty s nastupující politickou generací v Německu

VÝCHODNÍ EVROPA A ZÁPADNÍ BALKÁN

*Pavel Havlíček, Anna Jordanová,
Michal Lebduška, Iva Svobodová*

„Začlenění západního Balkánu do EU je nejlepší způsob, jak zajistit stabilitu, bezpečnost a prosperitu v regionu. Považujeme za důležité zahájit v červnu přístupové rozhovory s Makedonií a Albánií.“

TOMÁŠ PETŘÍČEK

// 18. 1. 2019

„Rozhodnutí Ruské federace zjednodušit vydávání ruských pasů občanům Ukrajiny, kteří žijí v části Doněcké a Luhanské oblasti, je dalším krokem, který podkopává šance na mírové řešení konfliktu s Ukrajinou. Jedná se o útok proti ukrajinské svrchovanosti a odporuje Minským dohodám.“

MZV ČR

// 26. 4. 2019

„(...) dovolte mi vyjádřit, že považuji Českou republiku za jednoho z evropských vlajkonošů Východního partnerství. A nemám na mysli jen symbolickou úroveň, když jsme v době našeho předsednictví Evropské unii tuto aktivitu v úzké spolupráci s Polskem a Švédskem zahájili, ale myslím tím zejména budoucí vztahy.“

ANDREJ BABIŠ

// 16. 4. 2019

Vztahy ČR a EU se zeměmi východní Evropy a západního Balkánu v uplynulém roce odpovídaly rozdílné míře ambicí Unie vůči oběma regionům. Jestliže EU byla s vlastními iniciativami proaktivní na západním Balkáně, region Východního partnerství a Rusko se z evropského pohledu nacházel spíše v režimu krizového managementu a kritické reflexe. Například úspěšné zprostředkování dialogu v rámci EU mezi Řeckem a Severní Makedonií a změna názvu bývalé jugoslávské republiky otevřela cestu této malé západobalkánské země do euroatlantických struktur. Ve východním sousedství – s určitou výjimkou demokratické tranzice v Arménii a pozitivní, avšak nejisté situace v Moldavsku – podobně výrazný posun ve vzájemných vztazích chyběl. Naopak se stala celá řada negativních událostí, na něž musela EU reagovat. Obecně lze říci, že jakkoli se ČR pod vedením nového ministra zahraničí Tomáše Petříčka snažila být v obou regionech aktivnější, evropský konsenzus do velké míry stanovil, jak dynamicky se vztahy se západním Balkánem a východní Evropou budou rozvíjet.

Názorové rozdělení české společnosti ve vztahu k Rusku nadále přetrvává. V bilaterální rovině vzájemné konflikty dále zhoršovaly česko-ruské vztahy. Cestu do Moskvy vedenou předsedou sněmovny Vondráčkem opozice kritizovala jako příliš servilní. Po loňském fiasku činnost Česko-ruského diskuzního fóra sice oficiálně pokračovala druhým zasedáním v Moskvě letos v červnu, ale z hlediska přidané hodnoty pro rozvoj česko-ruských vztahů se tato platforma neosvědčila. Další diplomatické roztržky, zejména kauza pronájmů bytů ruskou ambasádou v rozporu s diplomatickými konvencemi nebo vyhoštění člena ruské ministerské delegace uvedeného na sankčním listu, se navíc odrážejí v rámci dalších institucí, jak ukazují např. útoky na českou představitelku Organizace pro zákaz chemických zbraní Janu Rejnišovou.

V ekonomických vztazích zůstává základním bodem sankční mechanismus navázaný na neplnění minských mírových dohod ze strany Ruska. V plánech zapojení Rosatomu do dostavby jaderných bloků v Česku případná spolupráce prozatím naráží na další, zejména bezpečnostní argumenty. Není však jisté, jakým směrem se situace kolem dostavby jaderných bloků bude dále vyvíjet. Na bezpečnostní rizika vyplývající z ruské rizikové ekonomické činnosti na českém území opakovaně upozorňuje BIS i vládní opozice.

Během uplynulého roku se v Česku konalo několik významných akcí s lidskoprávní tematikou, mimo jiné Fórum Borise Němcova. Verbální podpory a ocenění se od českých představitelů včetně ministra Petříčka dočkali například režisér Oleh Sencov, aktivista Oyub Titiev, ruská nezisková organizace Memoriál nebo ukrajinští námořníci nelegálně zadrženi v průběhu Kerčské krize. Potvrzuje se tak dřívější snaha české strany

komunikovat spíše s ruskou občanskou společností a opozičně nastavenou částí ruské společnosti než s představiteli oficiálních složek.

Vzhledem ke konfliktu s Ruskem zůstává dlouhodobým strategickým cílem Ukrajiny plnoprávná integrace do euroatlantických struktur. Průběh letošních prezidentských a parlamentních voleb potvrdil prozápadní a demokratické směřování země. V posledním roce lze v ČR pozorovat oživení zájmu o Ukrajinu jak na multilaterální úrovni Východního partnerství, tak i v rovině bilaterální, nicméně Ukrajině se ze strany ČR stále nedostává tolik pozornosti, kolik by si vzhledem ke svému významu zasloužila. Potvrzením zájmu byla lednová návštěva ministra na Ukrajině včetně cesty do východoukrajinského Mariupolu a k frontové linii v Donbasu, ale i opětovný důraz na lidskoprávní agendu mimo jiné v podobě setkání s představiteli Krymských Tatarů. Pozitivně lze hodnotit i jednoznačnou reakci na eskalaci konfliktu v Kerčském průlivu či podepsání memoranda o vzniku česko-ukrajinského fóra. Vzájemné vztahy naopak tradičně problematizovaly výroky některých českých představitelů v čele s prezidentem Zemanem a cesty na okupovaná ukrajinská území. Nejvíce pozornosti se v tomto směru dostalo kauze pobytu syna Andreje Babiše na Krymu, diskuzi na téma takzvaných banderovců, které v lednu rozvířil předseda KSČM Vojtěch Filip, a květnová návštěva poslance Ondráčka (KSČM) v Doněcku.

Politika Východního partnerství celkově ztrácela na svém významu, a to i přes oslavy svého desetiletého výročí a určitý, avšak nejistý posun v demokratizaci Arménie a Moldavska. O budoucnosti Východního partnerství totiž nepanuje na české ani unijní úrovni jasná shoda. ČR se oproti minulému období posunula od pouhé rétorické podpory Východního partnerství do pozice aktivního hráče, který po boku Polska a Švédska přispívá k udržení této vnější politiky v evropské agendě, a to například prostřednictvím veřejné diplomacie a vlastními iniciativami na téma budoucnosti VP po roce 2020. Pozitivně lze vnímat znovu zesílený důraz na podporu demokracie a lidských práv, právního státu a občanské společnosti, podporu svobody slova a novinářů v regionu východní Evropy stejně jako pokračující aktivní přístup k reformě místních samospráv v rámci multilaterální dimenze. Zejména v Arménii, Moldavsku a na Ukrajině byla česká diplomacie slyšet a byla oceňována pro svůj dobrý vzhled do vnitřních poměrů a podporu reforem v daných zemích.

Zcela jednoznačný postoj vůči rozšiřování EU má Česká republika v případě západobalkánských států a toto téma pravidelně zahrnuje do mezinárodních jednání na nejvyšší politické úrovni. Stabilita regionu, který má pro ČR hodnotu jako evropský společenec i jako rozvíjející se zahraniční trh, zůstává prioritou české zahraniční politiky,

což se mimo jiné projevilo i podporou urychlení tzv. Berlínského procesu integrace západního Balkánu do EU na ministerském summitu V₄ v Poznani v červnu 2019. Česká republika podpořila bezodkladné zahájení přístupových jednání se Severní Makedonií a Albánií a oznámila, že téma integrace západobalkánských států do EU bude jednou z priorit českého předsednictví V₄.

ČR se na západním Balkáně zaměřila na místní úroveň, podobně jako v regionu Východního partnerství. Důraz byl kladen na posilování dobrých vztahů s místními samosprávami, jež především v Bosně a Hercegovině představují nejflexibilnější úroveň rozhodování. Bilaterální vztahy jsou budovány zejména skrze ekonomickou diplomacii, což se promítá i do oblastí rozvojové a kulturní spolupráce. Tento přístup posiluje potenciál českého exportu, avšak omezuje ČR při vytváření koordinovaného postoje mezinárodního společenství na citlivá politická témata. Těmi jsou například korupce, energetická závislost na Rusku či nedostatečná implementace evropské legislativy. Stranou nezůstává ani bezpečnost, jak dokládá podpis přístupového protokolu Severní Makedonie do NATO v roce 2019 a pokračující účast českých jednotek na mezinárodních operacích v projektech i misích KFOR. Silné prohlášení k účasti na balkánských misích učinil prezident Zeman v den dvacátého výročí vstupu do NATO. Prohlásil, že schválení aliančního bombardování bývalé Jugoslávie v roce 1999 vládou, v níž byl premiérem, považuje zpětně za chybu. Naopak k nově vyvolanému napětí mezi Kosovem a Srbskem způsobenému vytvořením kosovské armády v prosinci 2018, ve kterém mnozí obyvatelé regionu vidí riziko obnovení konfliktu, nedošlo ze strany ČR k oficiálnímu vyjádření (na rozdíl od kritiky vytvoření armády ze strany EU a NATO). I tato situace ukazuje na paradoxní váhání ČR vyjadřovat se otevřeně k aktuálním politickým otázkám regionu, který považuje za prioritní.

V následujícím období je třeba počítat s pokračujícím agresivním chováním Ruska a dalším porušováním mezinárodního práva z jeho strany. Jelikož bezpečnost a stabilita ČR je na udržení mezinárodního práva závislá, měla by se ČR vůči těmto snahám aktivně vymezovat. Nabízí se navázání na dřívější renomé mediátora lidskoprávní a mezinárodněprávní problematiky. Ve vnitřní politice musí ČR vytrvat v boji s ruskými hybridními hrozbami, zejména informačními operacemi. To zahrnuje i nutnost nalezení základního konsenzu napříč domácím politickým spektrem v nejdůležitějších bezpečnostních otázkách, jakými jsou informační a kybernetická bezpečnost, ochrana strategických sektorů a infrastruktury státu.

Vzhledem k jasně deklarovanému zahraničněpolitickému kurzu směrem k EU a NATO a rostoucí obchodní výměně s členskými státy EU je Ukrajina ideální zemí pro rozvoj politických, ekonomických a bezpečnostních vztahů. Právě proto je ale potřeba nadále bedlivě sledovat ukrajinský reformní proces, pro který bude výzvou nástup nového prezidenta Volodymyra Zelenského a výsledky parlamentních voleb. Stále platí, že jedním z nejdůležitějších faktorů stimulujících postup ukrajinských reforem je tlak mezinárodního společenství v čele s EU a MMF stejně jako tamní občanské společnosti, který by proto neměl ustát ani s nástupem nové garnitury.

Klíčovým tématem ve vztahu k Ukrajině zůstane konflikt s Ruskem, kvůli kterému je důležitá bezpečnostní spolupráce a také udržení protiruských sankcí, jež by bylo vhodné v případě eskalace dále rozšířit. Jasným cílem ČZP by mělo být aktivní vystupování a odsouzení negativních jevů v podobě necitlivých a protiukrajinských výroků některých českých představitelů či cest na okupovaná ukrajinská území. V oblasti kulturní spolupráce a mezilidských kontaktů lze pracovat s nově vznikajícím česko-ukrajinským fórem nebo nedávno založeným Ukrajinským institutem, jehož pobočka má do budoucna působit i v Praze. Tyto platformy jsou vhodné i pro rozšíření spolupráce mezi neziskovými organizacemi nebo pro posílení kontaktů a nastolení konstruktivní agendy do vzájemných vztahů. Nedílnou součástí české politiky vůči Ukrajině je také technická a transformační spolupráce, která společně se strategickou komunikací zůstává ideálním nástrojem pro udržování pozitivního obrazu ČR na Ukrajině. Pro mediaci bilaterálních sporů Ukrajiny s jejími sousedy, zejména Maďarskem, může ČR proaktivně využít svého předsednictví V₄ od 1. července 2019.

V souvislosti s výměnou politických špiček v Bruselu a kvůli nepřilíš silnému akcentu v této oblasti ze strany nových představitelů Evropské komise nelze v následu-

jších měsících čekat příliš silnou aktivitu v rámci východní agendy. Rozhodující proto bude iniciativa a zapojení členských států EU, zejména pak členů tzv. like-minded skupiny tvořené převážně státy střední a východní Evropy a Švédskem. ČR mezi nimi musí obstát jako jednoznačný obhájce východní politiky EU a podporovatel hodnotového přístupu významného pro rozvoj VP po roce 2020. Měla by si také udržet zájem na uskutečnění summitu VP v Praze v roce 2022 a snahu ovlivnit celoevropskou debatu o VP směrem k aktivnějšímu a strategičtějšímu přístupu k tomuto regionu. Prvním krokem by měla být změna ve stanovisku vlády vůči jednotnému finančnímu nástroji v evropských vnějších vztazích (NDICI), které se odlišuje od dalších spřízněných členských zemí EU. ČR by také měla podpořit některé polské návrhy z konference k 10. výročí VP v Bruselu, například návrh na posílení institucionalizace, prohloubení sektorové spolupráce či bližší integraci partnerských států do unijních struktur v rámci konceptu VP+ tak, jak ho prosazuje Evropský parlament. Stejně tak by bylo vhodné posílit oblast mezilidských kontaktů, výměn mládeže a odolnosti společností zemí Východního partnerství. V neposlední řadě je budoucí české angažmá ve východní Evropě významné s ohledem na dynamický proces demokratizace, který v současnosti probíhá v Arménii a Moldavsku, ale také na Ukrajině a v Gruzii a který vyžaduje velkou míru zahraniční pomoci. Právě v těchto zemích by česká diplomacie měla aktivněji podporovat vnitřní reformy, předávání transformačního know-how a práci s občanskou společností.

Personální změny po volbách do EP jistě zpomalí i integraci západního Balkánu do EU. Ta v současnosti stagnuje nejen kvůli brexitovým událostem otevírajícím diskuzi o nespokojenosti některých členských států ze současného modelu evropské spolupráce, ale i kvůli nedůvěře starších členů v další rozšiřování. Pokud chce Česká republika i nadále podporovat integraci Balkánu do EU, bude pravděpodobně muset upustit od pouhých proklamací a jasně tento názor na evropské úrovni obhájit. Integraci však brání rostoucí konflikty mezi balkánskými elitami a tamní partneři budou brzy očekávat stanoviska ČR na citlivé geopolitické otázky, kterým se doposud spíše vyhýbala. Za účelem konkretizace směřování v regionu je nutné aktualizovat koncepci české zahraniční politiky na západním Balkáně, která se od roku 2013 nedočkala nového zpracování v samostatném dokumentu. Pro udržení demokratického vývoje v regionu bude klíčová rovněž pomoc nezávislým médiím, kterou ČR plánuje ještě více finančně podpořit. Jako zakládající člen Západobalkánského fondu by ČR měla využít momentum dané právě dokončeným druhým kolem financování neziskových projektů a usilovat o přeměnu fondem založené Platformy pro občanskou společnost do skutečného uskupení prohlubujícího kooperaci mezi zeměmi západního Balkánu.

KONTEXT

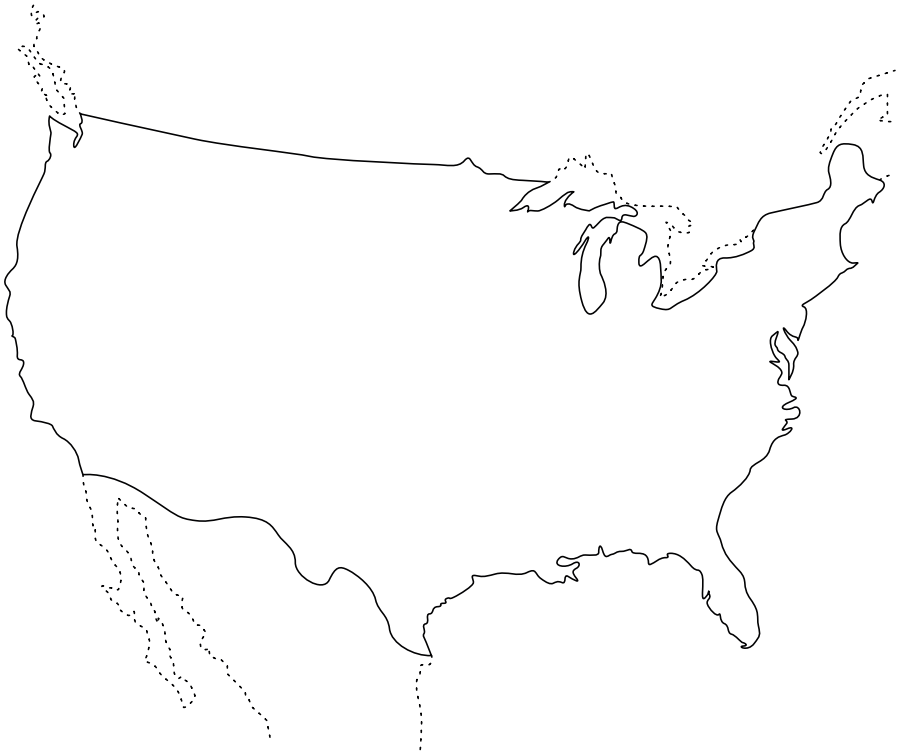
- Strategická reflexe 10. výročí Východního partnerství a debata nad formou jeho pokračování v další dekádě
- Pomalá integrace západního Balkánu do EU a pokračující vzájemné rozpory mezi tamními státy
- Pokračující ruská agresivní politika vůči Západu a státům VP
- Prozápadne orientovaná Ukrajina pokračující s reformami přes všechny těžkosti

SOUČASNOST

- Aktivnější přístup ČR v debatě o budoucnosti Východního partnerství po roce 2020
- Český zájem o ekonomickou diplomacii a sdílení know-how na západním Balkáně
- Polarizovaná debata o Rusku a spolupráci s ním jdoucí napříč českou i evropskou společností
- Politická tranzice moci na Ukrajině a pokračující nestabilita ve východním sousedství

DOPORUČENÍ

- Aktivněji se zapojit do procesu revize Východního partnerství a uspořádání summitu VP v Praze během českého předsednictví v roce 2022
- Ratifikovat protokol o členství Severní Makedonie v NATO a posílit spolupráci se západním Balkánem v oblasti vlády práva a demokratizace
- Aktivně podporovat reformy na Ukrajině, včetně otázek právního státu, korupce či občanské společnosti
- Posílit koordinovanou strategickou komunikaci o/na východě Evropy a pokračovat v budování dobrého jména ve východní Evropě

TRANSATLANTICKÉ VZTAHY A BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA

Michal Bokša, Petr Boháček, Jakub Kufčák

„Máme příležitost znovu nastoupit do vlaku, který nám ujel. Američané dospěli k závěru, že náš kus Evropy nechávali dlouho opuštěný.“

PETR KOLÁŘ

// 8. 3. 2019

„Země naší velikosti si nemůže dovolit luxus snů o jakési neutralitě či samostatném fungování.“

PETR PAVEL

// 12. 3. 2019

„Pokud z Afghánistánu odejdou Američané, odejdeme také.“

LUBOMÍR METNAR

// 9. 2. 2019

Transatlantická spolupráce tvoří základ bezpečnosti České republiky, a proto udržování a posilování vztahů mezi Evropou a Spojenými státy představuje strategickou prioritu české bezpečnostní politiky. Přestože nejistota původně charakteristická pro období nástupu Donalda Trumpa na post amerického prezidenta výrazně poklesla, přetrvává napětí v transatlantických vztazích způsobené současným americkým unilateralismem a konfrontační diplomacií. Evropské iniciativy obranné spolupráce stále představují značně nevyužitou příležitost k výraznému posílení jak bezpečnosti ČR, tak i evropského pilíře Severoatlantické aliance. Samostatnou výzvou pro ČR pak zůstává oddalovaná modernizace Armády České republiky a schopnost přizpůsobit se novým bezpečnostním trendům, především pak vzrůstajícímu počtu kybernetických hrozeb.

Na průběhu bruselského summitu NATO 2018 se výrazně podepsaly neshody mezi spojenci Severoatlantické aliance a destabilizované bezpečnostní prostředí ve východní Evropě. V reakci na ruskou agresi byly finalizovány modernizační iniciativy posilující věrohodnost kolektivní obrany. Jednalo se především o nová logistická velitelství a přijetí konceptu 4×30, jenž má Alianci poskytnout více akceschopných jednotek v kratším čase. Zmíněné neshody se odrazily v Trumpově přístupu k evropským spojencům. Americký prezident byl kritický zejména vůči plánovanému německo-ruskému plynovodu a nedostatečnému navyšování evropských obranných výdajů. V kontextu rostoucího vlivu Číny a Ruské federace se však jako pozitivní ukázal zvýšený zájem USA o střední Evropu. Ten se pak projevil nejen návštěvou amerického ministra zahraničí v regionu, byť nikoli přímo v ČR, ale i pozváním představitelů zemí V4 do Bílého domu.

Za vrchol česko-amerických vztahů lze považovat návštěvu českého premiéra Andreje Babiše v Bílém domě, již dominovala bezpečnostní témata. Po šesti letech jejich nevýrazného udržování a znejišťování ve věci strategické orientace ČR kontroverzními výroky prezidenta Zemana konečně došlo k určitému oživení. K energetické bezpečnosti, přesněji k dovozu amerického zkapalněného plynu do Evropy, a odkládanému českému nákupu dvanácti vojenských helikoptér přibyla i kybernetická bezpečnost, konkrétně boj proti čínským informačním technologiím, v němž ČR zaujala postoj v souladu s americkými prioritami. Babiš schůzku využil i ke zdůraznění celounijní pozice proti uvalení cel na dovoz evropských automobilů do USA. Zároveň dokázal odmítnout i Trumpovu kritiku dovozu ruského plynu do Evropy. Kromě kybernetické bezpečnosti však nenabídl žádné výrazné téma pro další rozvoj dvoustranných vztahů zatěžkaných především problematikou obranných výdajů.

ČR totiž v otázce navyšování prostředků na obranu a posilování akceschopnosti nadále zaostává. Od roku 2014 roste český vojenský rozpočet podobným tempem jako

česká ekonomika, tedy téměř stagnuje v podílu k HDP. Reálným problémem je ale skutečnost, že nárůst výdajů připadá skoro výhradně na navyšování počtu vojáků, nikoliv na modernizační projekty. Přitom bez obnovy hlavní bojové techniky jako pásových obrněných transportérů, víceúčelových vrtulníků, radarů či dělostřelectva nelze realisticky splnit závazky ke kolektivní obraně NATO ani dosáhnout dvouprocentních výdajů na obranu do roku 2024.

ČR nadále dostatečně nevyužívá potenciál evropské zbrojní spolupráce k rozvoji svých vojenských schopností ani zbrojního průmyslu. A to přesto, že ČR zaznamenala v poslední době dva úspěchy: schválení českého PESCO projektu a zapojení do projektu prvního evropského dronu pro střední výšky s dlouhou výdrží, čímž se poprvé dostává do přímé spolupráce s velkými západoevropskými firmami sdruženými v Organizaci pro spolupráci ve vyzbrojování (OCCAR). V druhé vlně projektů PESCO již Česko nepodcenilo přípravu a vyjednávání podpory, jako tomu bylo v případě vlny první. Zejména díky podpoře Německa proto nakonec uspěl český projekt v oblasti elektronického boje.

V domácí bezpečnostní diskusi vynikala dvě témata. Prvním byla kybernetická bezpečnost spojená s rozvojem páté generace bezdrátových systémů (5G) a kauzou čínské firmy Huawei. Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost varoval před využíváním softwaru a hardwaru této společnosti. Navzdory nesouhlasnému stanovisku prezidenta republiky Miloše Zemana se tak ČR připojila na stranu aliančních zemí, které čínskou telekomunikační společnost již limitují nebo veřejně označují za potenciálně rizikovou. Druhým bylo téma dezinformací a tzv. informační války. Dezinformační portály, jež zažily zřetelný boom v předchozích letech, dosáhly již svého maxima a nevykazují výrazný potenciál pro další růst. Celospolečenská debata na téma dezinformací se navíc značně desekuritizovala, což lze vnímat jako krok správným směrem.

Schopnost Evropy přímo přispívat k posílení amerických bezpečnostních a strategických cílů v regionu v následujících letech výrazně ovlivní vnitřní soudružnost transatlantického společenství. Nelze očekávat, že by vnitropolitické zpochybňování přínosů Severoatlantické aliance pro USA s eventuálním odchodem Donalda Trumpa z Bílého domu zcela vymizelo. Vzhledem k současné omezené vojenské a technologické síle Evropy je budování společných obranných schopností v Evropské unii slibným nástrojem, jak posilovat roli Evropy coby silného a spolehlivého bezpečnostního partnera. Výrazným faktorem pro upevňování transatlantických vztahů se stane i míra spolupráce mezi Spojenými státy a Evropou v otázce Číny a pronikání rizikových čínských technologií.

ČR by se měla nadále snažit o zkvalitňování vztahů se Spojenými státy. Zahraničně-politická reprezentace dosud nedokázala dostatečně kapitalizovat obnovený zájem o region střední Evropy, a proto bude muset věrohodně ukazovat vůli posilovat spojecké závazky. Cílem by měla být i deeskalace a následná stabilizace transatlantických obchodních vztahů. Žádoucí je lepší koordinace evropské reakce na potenciální hrozbu ze strany Číny (viz kapitola Východní Asie), a to nejen v oblasti kybernetické bezpečnosti, ale také v oblasti kontroly čínských investic. Důležitým krokem je také vytvoření silného evropského obranného pilíře v rámci NATO. Konečně by ČR měla využít i příležitosti posilujícího postavení EU v kosmických aktivitách (viz kapitola Vybrané globální otázky) a záměru aliančních zemí vypracovat kosmickou politiku NATO tak, aby se tato oblast stala trvalou součástí zahraniční a bezpečnostní politiky.

Na evropské úrovni lze předpokládat, že západoevropské státy budou pokračovat v propojování svých zbrojních průmyslů i ozbrojených sil. K tomuto účelu budou nepochybně využívány jak nástroje již ověřené (OCCAR), tak i nově vytvořené (European Defence Fund, Permanent Structured Cooperation). Česká republika by se do takových iniciativ měla nejen zapojovat, ale také dbát na to, aby k jejich dalšímu rozvoji docházelo ideálně přímo pod hlavičkou či alespoň v co nejužším propojení s evropskými institucemi. Projekty, které stojí zcela mimo takové struktury, se mohou potenciálně ukázat jako efektivnější, cenou však bude minimální šance etablované evropské projekty z pozice ČR jakkoliv ovlivňovat. Ačkoliv Ministerstvo obrany vnímá správně evropskou obrannou spolupráci jako potenciální příležitost, na politické úrovni není tomuto tématu věnována dostatečná pozornost. Namísto toho současným debatám dominují zástupné diskuze o rozporu mezi „evropskou armádou“ a NATO.

Způsobilstvo ČR plnit své spojenecké závazky v následujících letech výrazně ovlivní schopnost spustit akviziční proces. Minimálně na úrovni struktury (těžká brigáda, lehká brigáda, výsadkový pluk) má však AČR vytvořeny předpoklady pro přispění prakticky do všech forem sil NATO – od kolektivní obrany, pro niž je vyčleněna těžká brigáda, přes potenciální určení lehké brigády v konceptu 4×30 až k poskytování výsadkářů pro Síly rychlé reakce NATO. Zdokonalení je možné především rozšířením záloh, které by posílily kapacity v případě většího ozbrojeného konfliktu, a zlepšením schopností dělostřelectva a protivzdušné obrany. Možností, jak navázat na dosud málo rozvinutou zbrojní spolupráci v Evropě, je potom například projekt modernizace protivzdušné obrany.

Brexit představuje krátkodobou hrozbu v oblasti kybernetické bezpečnosti. Na celounijní úrovni právě Velká Británie přispívala významným způsobem k vytváření normy v této oblasti. ČR by proto měla podporovat úzkou spolupráci mezi EU a Velkou Británií i po jejím odchodu z Unie. Současně by ČR měla při zajišťování kybernetické bezpečnosti napomáhat posilování role Agentury Evropské unie pro bezpečnost sítí a informací (ENISA). Z důvodu vysoké úrovně kybernetické bezpečnosti, ale relativně nižší strategické významnosti se Česká republika může stát častým cílem pro testovací útoky třetích stran. Neschopnost takovým útokům čelit by neměla pouze reálné bezpečnostní dopady, ale poškodila by i naši reputaci mezi spojenci.

Naopak dezinformace výraznou bezpečnostní hrozbu krátkodobě nepředstavují. Přesto je nutné připustit, že koncepty jako komputační propaganda či deep fake ve střednědobém až dlouhodobém horizontu mohou reálné schopnosti cizích informačních operací značně posílit. Na úrovni EU a NATO by proto ČR měla usilovat o rozšiřování lidských a materiálních kapacit EU East StratCom Task Force a NATO StratCom, jež jsou dosud značně personálně limitované.

KONTEXT

- Přetrvávající napětí v transatlantických vztazích, americký unilateralismus a konfrontační diplomacie
- Pokračující propojování evropských zbrojních průmyslů i ozbrojených sil
- Zvyšování zájmu USA o střední Evropu v souvislosti s rostoucím vlivem Číny a Ruska

SOUČASNOST

- Snaha o restart česko-amerických vztahů bez výrazného tématu pro jejich další rozvoj
- Pomalé navyšování obranných výdajů vynaložených téměř výhradně na navyšování počtu vojáků
- ČR dostatečně nevyužívá potenciál evropské zbrojní spolupráce

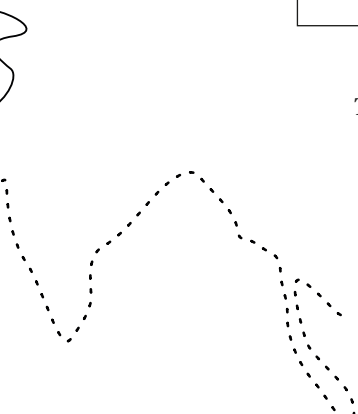
DOPORUČENÍ

- Aktivně se zapojovat do evropských bezpečnostních iniciativ
- Výrazně rozšířit zálohy AČR a podpůrné schopnosti v oblastech dělostřelectva a protivzdušné obrany
- Spustit akviziční proces s cílem zlepšit schopnost plnit spojenecké závazky

BLÍZKÝ VÝCHOD A AFRIKA

*Tereza Jermanová, Matěj Denk, Josef Kučera,
Karolína Lahučká, Vilém Řehák*

„Česká republika dlouhodobě podporuje rozšiřování (EU). I v případě Turecka platí, že chceme pokračovat v přístupových rozhovorech. Proces má dvě strany. Přístupový proces je založen na plnění podmínek, protistrana musí plnit například podmínky v oblasti lidských práv, demokracie a podobně.“

TOMÁŠ PETŘÍČEK

// 30. 4. 2019

„Slibuji, že se vynasnažím, abychom dosáhli třetího kroku po honorárním konzulátu a Českém domě – a můžete hádat, co ten třetí krok bude.“

MILOŠ ZEMAN

v izraelském Knesetu
// 26. 11. 2018

“[V] kontextu udržitelného rozvoje musíme více pozornosti věnovat jižní dimenzi našeho sousedství, zejména Africe.“

TOMÁŠ PETŘÍČEK

// 18. 10. 2018

„Již v tuto chvíli uplatňuje ČR vůči Saúdské Arábii restriktivní politiku při vývozu vojenského materiálu. Vyvážíme především vybavení, výstroj a vozidla, nikoli smrtící materiál.“

TOMÁŠ PETŘÍČEK

// 24. 10. 2018

Blízký Východ a Afrika jsou vzhledem ke své poloze v blízkém evropském sousedství pro českou zahraniční politiku důležitými regiony. To uznal i ministr Petříček, když dlouho opomíjenou subsaharskou Afriku ve svém nástupním projevu vymezil jako jeden z nových vektorů zahraniční politiky. Podstatná část obou regionů se v posledních letech potýká s nestabilitou, která má přímé dopady i na evropskou bezpečnost. Bezpečnostní situaci na Blízkém východě v loňském roce ovlivňovalo především rostoucí napětí mezi USA, Íránem a Izraelem a pokračující soupeření regionálních i světových mocností a nestátních aktérů, které se promítlo především do konfliktů v Sýrii a Jemenu. První polovina tohoto roku vnesla nejistotu do dění na severu Afriky, kde nenásilné občanské protesty otrásl alžírským a súdánským režimem, zatímco mezinárodně uznávaná vláda v Libyi se dostala pod tlak opozičních milicí. Dále na jih africké země čelily posilování nedemokratických tendencí a státy Sahelu se nepřilíš úspěšně potýkaly s útoky radikálních islamistů. Oba regiony i přes zmíněné problémy přinášejí ČR zajímavé obchodní příležitosti.

Česká diplomacie dlouhodobě vnímá Izrael jako svého hlavního partnera na Blízkém východě a v posledním roce se toto směřování jediné stvrdilo. Svědčí o tom rostoucí obchodní výměna i oficiální návštěvy tří klíčových aktérů – ministra zahraničí Petříčka, premiéra Babiše i prezidenta Zemana. Poslední zmíněný v Jeruzalémě v loňském listopadu symbolicky otevřel Český dům podporující cestovní ruch a obchodní a kulturní kontakty. I přes úzký vztah mezi ČR a Izraelem jsme v loňském vydání ocenili českou diplomacii za snahu o vyváženější pozici v případě izraelsko-palestinského konfliktu. Nyní je ale nutné konstatovat, že se ČR tomuto přístupu vzdálila. Česko sice v souladu s EU odmítlo následovat kontroverzní krok USA, které v rozporu s mezinárodním právem v březnu oficiálně uznaly izraelskou svrchovanost nad okupovanými Golanskými výšinami. Od mainstreamové evropské pozice se ale jednoznačně vychýlilo v debatě o přesunutí českého velvyslanectví do Jeruzaléma. Společné prohlášení vládních činitelů tento krok jednoznačně neodmítá a přesunutí ambasády podporuje prezident Zeman i podstatná část poslanců.

Po osmi letech syrského konfliktu došlo vloni k posunu směrem k upevnění pozice stávajícího prezidenta Bašára Asada. Letos v březnu zároveň IS v Sýrii ztratil kontrolu nad zbytkem svého někdejšího území, ačkoliv o trvalé porážce organizace, která nadále disponuje bojovníky, zdroji a ideologií, je předčasné mluvit. ČR se v Sýrii angažovala především dvěma způsoby: poskytováním humanitární pomoci a kontroverzním udržováním diplomatických kontaktů s Asadovým režimem na nejvyšší úrovni jako jediná země EU. Válka zbavila domova víc než deset milionů lidí, kteří jsou převážně vnitřně

vyásídlení nebo našli útočiště v okolních zemích, přičemž malá část se vydala do Evropy. První angažmá odráží český záměr řešit migraci v zemích původu a prvního útočiště. Otázkou ve vztahu k udržování diplomatických styků je, zda ambasáda skutečně sloužila jako užitečný informační kanál našim spojencům v NATO a EU, nebo spíše toto jednání pomohlo Asadův režim mezinárodně legitimizovat, a přitom oslabilo evropskou pozici, která dlouhodobě spočívá v sankcích a snaze režim izolovat.

ČR si uvědomuje zásadní roli Turecka při řešení syrského konfliktu, a proto pokračovala v jeho podpoře jako strategického partnera EU a člena NATO. ČR však zároveň dává najevo, že ne všechny politické kroky Turecka mají podporu – například zabírání syrských území, které se dlouhodobě s Tureckem řeší na úrovni NATO. Navzdory ekonomické krizi, která v Turecku vyvrcholila na podzim 2018, dál rostla obchodní výměna mezi oběma zeměmi. V listopadu 2018 se na konferenci v Palermu také podařilo překonat chladné diplomatické vztahy trvající od českého uznání arménské genocidy a na podzim 2019 se plánuje setkání premiéra Babiše s prezidentem Erdoğanem. Hlavním tématem by měla být podle předpokladů ekonomická témata, zejména vyřešení neúspěšného českého investičního projektu Adularya 2010.

Kontroverzním zůstává vývoz českých zbraní do zemí na Blízkém východě systematicky porušujících lidská práva nebo aktivně přispívajících k regionálním konfliktům. V uplynulých letech byla významným příjemcem armádního materiálu Saúdská Arábie, kterou nezávislé organizace považují za jednu z nejnesvobodnějších zemí světa. V říjnu v reakci na brutální vraždu kritika saúdských poměrů Džamála Chášukdzího vyzval EP k zavedení unijního zbrojního embarga a například Německo ho již implementovalo. Ačkoliv zjištění přesného rozsahu českého exportu v daném okamžiku komplikuje systém sdílení těchto informací, Petříčková opatrná vyjádření obhajující tento typ obchodu naznačují, že Česko německý příklad nenásledovalo. Dodávky zbraní jsou přitom problematické i kvůli saúdskému regionálnímu angažmá. Saúdská Arábie finančně a materiálně podporuje řadu nestátních ozbrojených skupin a svými aktivitami přispívá k prodlužování současné největší humanitární katastrofy – války v Jemenu. Podobně problematický je zbrojní export do Spojených arabských emirátů nebo Egypta. Pokud ČR skutečně usiluje o řešení konfliktů přispívajících k migraci nebo terorismu přímo v regionu, měla by zbrojní export do těchto zemí eliminovat.

ČR se také snažila o posílení svého přímého působení v rizikové oblasti Sahelu, která je zdrojovým i tranzitním migračním regionem. Toto angažmá vychází ze Strategie ČR na podporu stabilizace a rozvoje zemí Sahelu pro období 2018–2021 z dubna 2018. V první fázi došlo k navýšení české účasti v misích EU v Mali, kde dnes patříme k nej-

větším přispěvatelům, a k poskytnutí zahraniční pomoci zemím Sahelu. Budování vlastních kapacit v regionu a upevňování bezpečnosti, politické a ekonomické spolupráce jsou zatím méně úspěšné. Klíčovým předpokladem je zřízení české ambasády v malijském Bamaku, nicméně vládou schválený lednový termín se nepodařilo dodržet. Dosud nebyl realizován ani druhý klíčový úkol – jmenovat zvláštního zmocněnce pro oblast Sahelu, jehož úkolem bude koordinovat naše aktivity v regionu na úrovni ministerstev i ve vztahu k zahraničním partnerům.

Mezi české priority v Africe patří rozvoj obchodní spolupráce a investic. V posledních letech dokázaly české firmy do Afriky proniknout ve větší míře a další prohloubení obchodních vztahů je závislé i na pomoci ze strany státu. Zásadní roli hrají projekty ekonomické diplomacie, které ve spolupráci s jednotlivými rezorty a privátní sférou realizují zastupitelské úřady v rámci programu PROPED. Avšak mezeročně se počet těchto projektů mírně snížil a zpravidla také chybí zapojení nejvyšších politických představitelů přímo na místě.

K deklarovaným cílům Koncepce zahraniční politiky v subsaharské Africe patří také podpora stability a dobrého vládnutí. Pozitivní hodnocení kontroverzních voleb v Zimbabwe a nekritický postoj k inauguraci nového prezidenta Demokratické republiky Kongo zvoleného v netransparentních a zmanipulovaných volbách ale naznačují potenciální rozpor mezi dvěma zmíněnými prioritami. Upozadění agendy dobrého vládnutí se v daném okamžiku může jevit jako správný krok pro zajištění stability, česká diplomacie by si ale měla být vědomá, že taková politika má potenciál oba cíle z dlouhodobého hlediska ohrozit.

V následujícím období bude dění na Blízkém východě formovat především další vývoj vyostřujících se americko-iránských vztahů. Pro ČR je stejně jako pro EU klíčové tlumit případnou eskalaci konfliktu. EU by měla nadále trvat na plnění jaderné dohody a udržovat s Íránem dialog – mezinárodní vyloučení by mohlo vést k nukleárnímu zbrojení na Blízkém východě, jednomu z nejčernějších možných scénářů.

Důležité bude i vyjednávání o poválečném uspořádání v Sýrii, které rozhodne mimo jiné o tom, zda a za jakých podmínek se budou moci vysídlení obyvatelé vrátit. Ačkoliv jejich návrat bude záležet také na zlepšení bezpečnostní a ekonomické situace ve válkou postižené zemi, jednání by měla zajistit, že Sýřané po návratu nebudou vystaveni perzekuci. Omezení americké přítomnosti v zemi pravděpodobně sníží potenciální vliv našich partnerů v NATO a EU ve vyjednáváních. Česká diplomacie by měla usilovat o to, aby EU svůj postup sjednotila, protože jenom tak si bude moct na výsledek uchovat určitý vliv. Je nepravděpodobné, že tyto problémy budou vyřešeny v krátkodobém horizontu, a okolní země zatížené migrací se proto dál budou potýkat s nestabilitou. Ačkoliv situace v Libanonu a Jordánsku je dlouhodobě jen těžko udržitelná, humanitární a rozvojová pomoc ji může alespoň na nějaký čas usnadnit, a Česko by proto mělo v těchto aktivitách pokračovat.

K tlumení problematického regionálního působení Saúdské Arábie a Spojených arabských emirátů by mohla přispět diverzifikace vztahů se zeměmi v Perském zálivu, které byly dosud značně nahodilé. Klíčové budou zejména vztahy s Katarem (v současnosti spadá pod ambasádu v Kuvajtu) a Ománem (spadajícím pod ambasádu v Rijádu). Katar jako potenciálně významný obchodní partner se také profiluje jako klíčový regionální hráč vyvažující vliv Saúdské Arábie a představuje také důležitého mediátora při jednání s islamistickými organizacemi – zprostředkoval například jednání mezi USA a Tálibánem o míru v Afghánistánu. ČR by měla následovat příkladu zemí jako Maďarsko nebo Chorvatsko, které s Katarem vztahy již navázaly. Důležitou roli hraje i Omán, který vystupuje z dlouholeté mezinárodní izolace a je primárním mediátorem vyostřených regionálních vztahů, ať jde o Saúdskou Arábii a Írán, či jednotlivé frakce jemenské války. Již existující iniciativa prohloubení vzájemných vztahů, včetně zřízení zastupitelského úřadu v Maskatu, by měla dostat jasnější obrysy.

Pokud chce česká diplomacie akcentovat lidskoprávní agendu a podporu demokracie, měla by se razantněji vyjadřovat k volebním manipulacím, násilí vůči opozici, diskriminaci menšin a uzurpování politické moci armádou na Blízkém východě i v Africe.

Poslední zmíněný problém se v současnosti projevuje zejména v Súdánu a Alžírsku. Odstoupení tamních prezidentů po nenásilných občanských protestech vedlo v první fázi jen k posílení mocenské pozice armády a k průtahům při jednání s opozicí a občanskými organizacemi o podobě přechodného politického uspořádání a termínu svobodných voleb. Je na místě, aby se lidskoprávní agenda více promítla i do našich vztahů s Izraelem a Česko kritizovalo porušování lidských práv na palestinských okupovaných územích a narůstající diskriminaci arabských obyvatel v Izraeli.

V nadcházejícím období nepochybně zůstane jednou z českých priorit v subsaharské Africe ekonomická diplomacie. Bude však nutné zintenzivnit podporu českých firem ze strany ambasad, ministerstev i nejvyšších představitelů země, a to zejména na významných regionálních trzích, jako jsou Senegal, Ghana, Côte d'Ivoire, Keňa, Nigérie či Angola. Důležitou agendou bude také jednání o novém uspořádání vztahů EU se zeměmi Afriky, Karibiku a Pacifiku, neboť stávající Dohoda z Cotonou vyprší v roce 2020. Nová smlouva by měla klást větší důraz na partnerství a sdílenou odpovědnost obou stran. Z dosavadních vyjádření je možné předpokládat, že jednání ze strany EU budou zaměřena na bezpečnostní témata jako migrace a boj proti terorismu. Pro ČR se tak otevírá prostor k prosazování vlastních cílů, které by měly kopírovat konkrétní témata definovaná v cílech udržitelného rozvoje a být omezené a naplnitelné.

KONTEXT

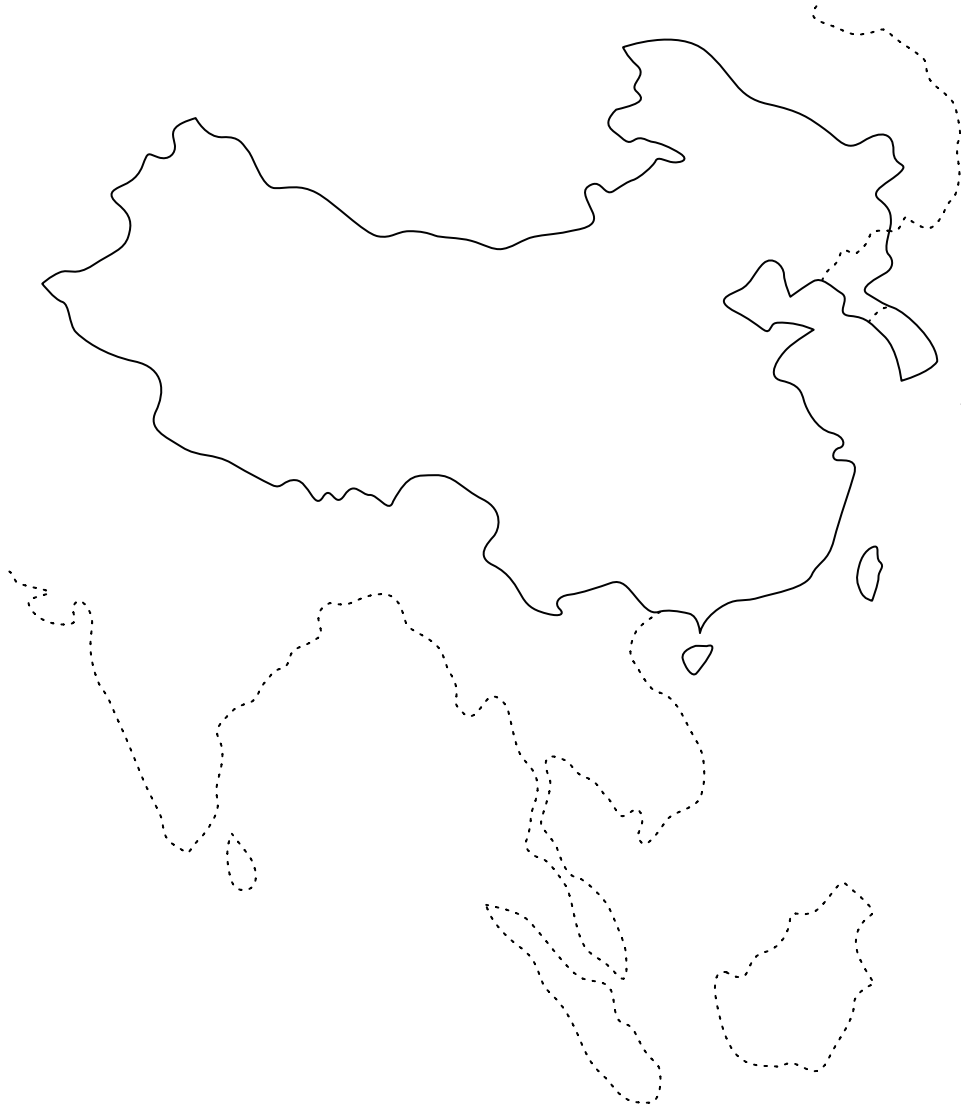
- Zostřování protiarabské politiky v Izraeli
- Vyostřování vztahů mezi USA a Izraelem na straně jedné a Íránem na straně druhé
- Posun v syrském konfliktu směrem k posílení pozice stávajícího prezidenta Bašára Asada
- Přetrvávající bezpečnostní nestabilita v Sahelu
- Posilování autoritářských tendencí v řadě afrických zemí

SOUČASNOST

- Prioritizace obchodních vztahů a vývozu zbraní před hodnotovou zahraniční politikou
- Nekritický postoj k Izraeli a riskantní hra s přesunutím české ambasády do Jeruzaléma
- Omezené kapacity pro posílení přímého působení v Sahelu
- Nekonzistentní postoj k podpoře demokracie a dobrého vládnutí v Africe

DOPORUČENÍ

- Obhajovat lidská práva, podporu demokracie a dobré vládnutí a kriticky reflektovat nedemokratické tendence
- Udržovat vyvážené vztahy s Izraelci a Palestinci, stavět se proti rostoucí diskriminaci arabského obyvatelstva a rozšiřování výstavby na okupovaných územích
- Eliminovat export zbraní do zemí porušujících lidská práva a destabilizujících Blízký východ
- Přispět k sjednocení evropské pozice k syrskému konfliktu, pokračovat v rozvojové a humanitární pomoci v Sýrii a okolních zemích a usilovat o to, aby byl zajištěn bezpečný návrat Syřanů
- Diverzifikovat vztahy se zeměmi v Perském zálivu

VÝCHODNÍ ASIE

Václav Kopecký

„Myslím, že by Čína měla dodržet smlouvy s PKF – Prague Philharmonia a nerušit jim turné. Pokud se smlouvy neplní, vypovídá to o tom, že Čína není spolehlivým obchodním partnerem.“

ZDENĚK HŘIB

// 18. 7. 2019

„Uvnitř Evropy je takový vzteklý červený kousek, to je země, která je proti Huawei.“

MILOŠ ZEMAN

// 28. 4. 2019

„Česká vláda ani český stát žádnou chybu neudělaly. Jsme nezávislý, svrchovaný stát a nemám se za co omlouvat. Co udělal pan velvyslanec, je velice nestandardní.“

ANDREJ BABIŠ

// 6. 1. 2019

Vztahům České republiky s asijskými zeměmi dominovaly i v posledních dvanácti měsících kontakty s Čínou, které se i nadále vyvíjely dramaticky. Babišova vláda má zatím s Pekingem znatelnější rozpory než předchozí kabinet Bohuslava Sobotky. V ekonomické rovině došlo k definitivnímu převzetí většiny firem vlastněných CEFC státním podnikem CITIC, nové investice však opět nepřišly. V politických otázkách jsou vztahy nyní spíše komplikované. U dvou dalších asijských partnerů, Japonska a Jižní Koreje, je naopak situace v zásadě bezproblémová.

Peking je ve své zahraniční politice globálně čím dál tím asertivnější, což pocítila i ČR. Když vydal Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB) v prosinci 2018 zprávu varující před komponenty čínských společností Huawei a ZTE v sítích kritické infrastruktury, nejednalo se v rámci Evropské unie o ojedinělý případ. Český přístup se nezaměřil ani tak na konkrétní komponenty, které by mohly být problematické, ale spíše na nekompatibilitu právních ráždů. Čínské zákony totiž příkazují čínským firmám spolupracovat s tajnými službami bez možnosti tuto spolupráci odmítnout. To znamená, že použití jejich technologií by pro ČR mohlo představovat bezpečnostní riziko, například v případě zájmu o data protékající sítí či její úplné vypnutí.

Po dlouhé době se tak v česko-čínských vztazích objevil významnější konflikt, který dokonce vedl těsně před Vánoci k jednání mezi premiérem Babišem a čínským velvyslancem Čang Tien-minem. Velvyslanectví následně na Facebooku uvedlo, že „čínská strana bere na vědomí úsilí české vlády o nápravu příslušných chyb“. Tato formulace premiéra Babiše podnítila k obvinění velvyslance ze lži. Přes následné tiché urovnání nejsou rozhodně česko-čínské vztahy bezproblémové.

ČR se nadále účastnila jednání čínských platforem, i zde však zazněly kritické hlasy. Premiér Babiš zavítal v dubnu do Dubrovníku na summit 16+1 (nyní 17+1 po přistoupení Řecka), kde si postěžoval na absenci větších čínských investic a pomalé navyšování českého exportu do Číny (pro ilustraci – v roce 2014 do Číny směřoval export v hodnotě 1,5 mld. eur, v roce 2018 2,2 mld.) navzdory obrovskému množství schůzek. Jisté zklamání velmi opatrně formuloval i prezident Zeman na své dubnové návštěvě summitu Nové hedvábné stezky, kde však také nazval Česko „vzteklým červeným kouskem“, který kritizuje firmu Huawei. Summit přinesl obvyklý příslib miliardových investic, tentokrát především v bankovním sektoru, či dohodu o spolupráci na rozvoji čínského hokeje.

V červenci vypukl další spor spojený s dubnovou cestou pražského primátora Zdeňka Hříba na Tchaj-wan a snahou hlavního města vyškrtnout z partnerské smlouvy s Pekingem pasáž, ve které Praha explicitně uznává, že Tchaj-wan je součástí čínského

území. Peking obvinil Prahu z narušování vzájemných vztahů, zrušil domluvená vystoupení Pražské filharmonie a začal rozesílat tiskové zprávy varující ČR před dalšími negativními kroky. Hřib na tato varování reagoval poměrně lakonicky, když řekl, že nespolehlivým partnerem je především Čína, která neplní své ekonomické sliby.

Kromě hlavního města se stal v česko-čínských vztazích mnohem aktivnějším hráčem i Senát. Ten v březnu vydal usnesení, kterým odsoudil porušování lidských práv v Číně, a vyzval vládu, aby tuto skutečnost s čínskou stranou projednala. Vláda se však touto otázkou zatím nezabývala.

Vztahy s Japonskem ani Koreou nepřinesly v posledním roce žádné výrazné novinky. Hlavní prioritou pro Koreu stále zůstává dostavba českých jaderných elektráren, která představuje ústřední téma vzájemných jednání. S Japonskem stále pokračují diskuze o strategickém partnerství, Tokio však preferuje stávající regionální formát V4 + Japonsko namísto preference jedné země.

Ačkoliv se ČR aktivně podílí na většině čínských iniciativ a donedávna vycházela vstříc mnohým požadavkům Pekingu, reálný užitek z toho nepocítila. Naopak hned krize s varováním NÚKIB a pražským primátorem ukázaly, že ČR žádné privilegované postavení nemá. Odvetná opatření, která Čína provedla vůči Pražské komorní filharmonii a dalším hudebním tělesům, mohou být pouze začátkem a například podnikatelé by si tak měli být vědomi rizik vzájemných obchodních vztahů.

Prioritní oblastí pro českou zahraniční politiku vůči Číně by měla být větší koordinace v rámci EU. Pouze EU může pro Peking představovat adekvátně silného partnera navzdory všem praktickým problémům, které Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU má. Kromě obecně jednoduššího postupu vůči Číně (například poměrně rychlé schválení mechanismu prověřování zahraničních investic) čeká EU vyjednávání o investiční dohodě v roce 2020, a tedy snaha dosáhnout zrovnoprávnění zahraničních a domácích investorů na čínském trhu, či řešení zhoršující se lidskoprávní situace v Číně. ČR by měla být ve všech těchto otázkách aktivní a nabízet i své zkušenosti.

Důležitou roli hraje ČR nyní v oblasti 5G, kde by měla pokračovat ve své vůdčí roli ve snaze o nalezení celoevropského řešení na summitech organizovaných v Praze. Je však důležité tento spor vnímat v kontextu obchodní války USA s Čínou, v němž by se Evropská unie nestala jen nástrojem znesvářených stran. Je žádoucí, aby celoevropská pravidla obsahovala širokou shodu na tom, v jakých oblastech představují čínské technologie reálné nebezpečí a v jakých se jedná pouze o obchodní diskriminaci. Dále by ČR měla dotáhnout do úspěšného konce zákon zavádějící nástroje na prověřování investic, který bude obsahovat i oblasti s významným celospolečenským dopadem jako například média.

V iniciativách 17+1 a Nová hedvábná stezka by měla ČR usilovat o vytvoření společné agendy a koordinaci pozic všech sedmnácti států. I přesto, že v tuto chvíli pravděpodobně nelze očekávat zásadní výsledky, stále platí, že opouštět iniciativy by ČR zřejmě rovněž nic nepřineslo.

Na větší intenzitě nabývá lidskoprávní problematika, ve které se objevuje čím dál více aktérů (například zmiňovaný Senát) a která zasahuje i domácí půdu, třeba v případě požadavku Pekingu vydat skupinu Tchajwanců podezřelých z podvodů, kterému ČR nevyhověla. Bylo by vhodné, aby se ČR podílela na případné reformě lidskoprávního dialogu na úrovni EU, jelikož ten není příliš funkční. Navzdory 37 kolům vzájemných setkání se lidskoprávní situace v Číně stále zhoršuje (například masivní internace Ujgu-

rů v provincii Sin-ťiang) a EU v dialogu nemá efektivní nástroje, jak na Peking účinněji vyvíjet tlak. ČR by měla také čínské protistraně opakovaně vysvětlovat zásady demokratického rozdělení moci a nemožnost zasahovat do aktivit volených samospráv.

V roce 2020 ČR oslaví 100. výročí navázání diplomatických styků s Japonskem, což představuje unikátní příležitost pro posílení vzájemných vztahů nejen v kulturní rovině. Žádoucí by bylo úspěšné ukončení jednání o strategickém partnerství. Japonská strana je však zatím k tomuto kroku nakloněna méně než Černínský palác, který o partnerství dlouhodobě usiluje.

KONTEXT

- Vzrůstající asertivita Číny
- Politické spory a stagnace ekonomické spolupráce
- Stabilní kooperace s dalšími východoasijskými partnery bez významného pokroku

SOUČASNOST

- Spory ohledně role čínských firem v rozvoji 5G sítí a vztahů s Tchaj-wanem
- Aktivnější role Senátu a Prahy
- Pokračující zapojení v čínských zahraničněpolitických iniciativách

DOPORUČENÍ

- Usilovat o větší koordinaci zahraniční politiky vůči Číně na úrovni EU
- Aktivně se podílet na vytvoření celoevropských pravidel pro rozvoj 5G sítí
- Zahrnout média do nástroje na prověřování zahraničních investic
- Podílet se na reformě evropského lidskoprávního dialogu s ČLR, případně ji iniciovat
- Dosáhnout uzavření strategického partnerství s Japonskem s konkrétním obsahem spolupráce

VYBRANÉ GLOBÁLNÍ OTÁZKY

*Tomáš Jungwirth, Petr Boháček,
Ondřej Rosendorf, Iva Svobodová*

„U nás žádní migranti nejsou.“

ANDREJ BABIŠ

// 3. 11. 2018

„My samozřejmě chceme řešit klimatickou změnu.
Chceme ale, aby klimatická politika byla věcí celého
světa, ne jen Evropy.“

ANDREJ BABIŠ

// 22. 3. 2019

„Rozvojovou pomoc neděláme z čisté charity. Je to
také příležitost pro firmy expandovat na nové trhy.“

TOMÁŠ PETŘÍČEK

// 19. 12. 2018

Uplynulý rok byl přelomový jak z hlediska nových alarmujících poznatků o rychlém průběhu klimatické změny shrnutých ve zvláštní zprávě Mezinárodního panelu pro změnu klimatu (IPCC), tak z pohledu aktivizace občanské společnosti a rostoucího tlaku na politiky s cílem radikálního snížení emisí skleníkových plynů. Mladá Švédka Greta Thunbergová dala vzniknout mezinárodnímu studentskému klimatickému hnutí, jehož odnož se ustavila i v České republice a které mělo vliv na podobu kampaně i výsledek jarních voleb do Evropského parlamentu. Březnovou školní stávkou ve více než desíctce českých měst podpořilo přes sto vědkyň a vědců. V prosinci se na konferenci smluvních stran Rámcové úmluvy o změně klimatu COP24 v Katovicích podařilo vyjednat základ tzv. rulebook, klíčového implementačního dokumentu Pařížské dohody. Celkové globální emise skleníkových plynů se však po několikaleté stagnaci opět zvýšily. Evropská komise zároveň předložila svoji vizi uhlíkové neutrální Evropy v roce 2050, která ale i kvůli odporu Česka dosud nezískala potřebnou podporu v Radě. Klimatická změna v reálném čase proměňuje uvažování finančních institucí a vede k přelomovým rozhodnutím v soukromém sektoru. Česká republika nicméně zůstává těmito trendy prakticky nedotčena, a to i přes probíhající dramatické změny klimatických poměrů na jejím území vedoucí k již několik let trvajícím suchu.

Navzdory faktu, že počet žadatelů o azyl přicházejících do Evropy dále klesal, zůstávala migrace jedním z hlavních politických témat. Na globální úrovni bylo i přes kontroverze a nesouhlas některých států dosaženo průlomu v podobě přijetí Globálního kompaktu pro migraci a Globálního kompaktu o uprchlících. Oba tyto právně nezávazné dokumenty mohou v případě vhodné implementace pomoci konstruktivnímu řízení migrační a azylové politiky. Přestože Česká republika v průběhu vyjednávání vůči Globálnímu kompaktu pro migraci nevznesla výhrady (a zároveň vláda nevyvinula snahu informovat o něm veřejnost), v závěru celého procesu došlo k politizaci tématu na národní úrovni a v důsledku i k hlasování v OSN proti přijetí dokumentu. Naopak Globální kompakt o uprchlících ČR nakonec podpořila. Domácí politickou scénou několik měsíců hýbala kauza přesídlení syrských sirotků z Řecka iniciovaná europoslankyní Michaelou Šojdovou. Ta dosud nedospěla k definitivnímu rozuzlení, ale podle všeho chybí vůle premiéra Babiše takový projekt realizovat.

Přestože celkový objem prostředků, které ČR vynakládá na rozvojovou pomoc, již několik let mírně narůstá, v roce 2018 se zásadně změnila míra podpory určitých zemí a témat, stejně jako způsob spolupráce. Došlo ke snížení rozpočtu České rozvojové agentury (ČRA), která oznámila postupné ukončení činnosti v Kosovu, Srbsku a Mongolsku. Mezi země prioritní spolupráce se naopak vrátila Zambie. Česká rozvojová spolupráce se

v posledním roce více orientuje na tvorbu podnikatelských příležitostí, což se v důsledku projevuje podfinancováním a snížením počtu mnoha klasických „měkkých“ projektů směřovaných například na vzdělávání či mládež. Ministr zahraničí Petříček oznámil zájem na prohloubení spolupráce s českými podnikateli, což bylo demonstrováno vyčleněním 50 milionů korun na záruky komerčních úvěrů. Dvoustranná spolupráce s rozvojovými zeměmi více cílila na posilování technické a výrobní infrastruktury, a to zejména v oblastech rozvoje venkova a hospodaření s obnovitelnými zdroji, na které bylo v roce 2018 využito přes 36 % čerpaných finančních prostředků. Ke snížení prostředků naopak došlo v oblasti sociálních služeb. Problémem současného přístupu je přílišné zaměření na finanční stránku udržitelnosti a opomenutí práce s místními komunitami a investice do rozvoje jejich schopností. Za úspěch lze naopak považovat včlenění Cílů udržitelného rozvoje (SDGs) do koncepčního a projektového plánování, které proběhlo v souladu s novou Strategií zahraniční rozvojové spolupráce pro roky 2018-2030.

Přes existenci akčního plánu implementujícího rezoluci Rady bezpečnosti Ženy, mír a bezpečnost a Vládní strategie rovnosti žen a mužů zůstává česká zahraniční politika v praxi doménou mužů. V letech 2018 a 2019 pokračoval trend snižujícího se počtu žen na pozici velvyslankyň a s nástupem ministra Petříčka došlo pouze k dílčímu zvýšení počtu žen ve vrcholných funkcích ministerstva. Podreprezentace je podle všeho jedním z důvodů, proč se genderovým otázkám v zahraniční politice nevěnuje dostatečný prostor. V současnosti například oproti zahraničním trendům neexistuje koncepce pro tzv. gender mainstreaming v českých rozvojových projektech, a to přesto, že všechny prioritní země rozvojové spolupráce se s tématem genderové nerovnosti silně potýkají. Tento stav bohužel není překvapivý vzhledem k převládající lhostejnosti k obdobným problémům v domácí politice. Implementace akčního plánu Agendy Ženy, mír a bezpečnost se nejviditelněji projevuje vysíláním českých mladých profesionálů do příslušných agentur OSN v rámci programu United Nations Volunteers. Oproti jiným typům reprezentace v mezinárodních institucích v tomto programu mezi účastníky dlouhodobě dominují ženy. Česká vláda naopak jednala proaktivně v otázce Istanbulské úmluvy, avšak nedostatečná komunikace obsahu dokumentu a následná veřejná kontroverze v souvislosti s jeho podpisem pravděpodobně vedly k současné nečinnosti parlamentu ve věci jeho ratifikace.

ČR si i přes tlak západních členských zemí EU dokázala udržet pražské sídlo Agentury pro evropský družicový systém (GSA), jež se díky novému sedmiletému kosmickému programu EU rozšíří na Agenturu pro kosmický program EU. Její činnost se zaměří na bezpečnostní akreditaci kosmických činností EU (pozorování Země, navigační sys-

témy, zabezpečenou vládní satelitní komunikaci či sledování blízkého okolí Země) a navrhování výzkumných priorit. Rozšiřování unijního programu se odehrává v kontextu nárůstu kosmických aktivit (těžba ve vesmíru, tisíce nových satelitů) a nástupu nových státních i nestátních aktérů. ČR od roku 2009 sedminásobně navýšila svůj příspěvek do Evropské kosmické agentury (ESA) na více jak miliardu korun a část těchto prostředků se vrací do desítek českých firem a výzkumných institucí, jejichž aktivity zahrnují i planetární obranu či těžbu ve vesmíru. Priority ČR v oblasti kosmických aktivit stanovuje připravovaný pětiletý Národní kosmický plán (2020-2025), k jehož důslednému naplnění však chybí politická vůle a odpovídající nástroje.

ČR reagovala i na dění v oblasti mezinárodní regulace umělé inteligence, ačkoliv provedené kroky byly spíše pouhou reflexí vývoje na evropské a globální úrovni. Nejsilnější hráči jako USA, Čína, ale také EU přijali řadu regulačních opatření, která mají za cíl stimulovat rozvoj umělé inteligence a zároveň zmírnit potenciální negativní důsledky. Pro ČR jsou v tomto kontextu klíčová opatření Komise, která v roce 2018 přijala sdělení Umělá inteligence pro Evropu a Koordinovaný plán v oblasti umělé inteligence, jejichž cílem je posílit technologické kapacity a spolupráci mezi členskými státy. Klíčovou domácí událostí byl vznik Národní strategie umělé inteligence, která byla představena v březnu 2019. Strategie vytyčuje pro ČR ambiciózní cíl stát se jedním z lídrů ve výzkumu umělé inteligence. Její vznik reaguje na pokrok v oblastech jako tzv. hluboké učení, rozpoznávání tváře nebo zpracování přirozeného jazyka. Strategický význam těchto technologií dokládá také prudký nárůst investic, který by měl v případě EU dosáhnout 20 miliard eur do konce roku 2020. Příklad ekonomického rozvoje s sebou však přináší řadu rizik souvisejících s ochranou soukromí, právní odpovědností nebo hlubokými dopady na trh práce.

Vzhledem k prohlubující se klimatické krizi lze očekávat další růst celosvětového klimatického hnutí, a to včetně iniciativ působících na území ČR. Na přelomu listopadu a prosince proběhne v Chile konference COP 25. Diskutována bude finální podoba souhrnu pravidel k Pařížské dohodě, a to včetně transparentního systému přičítání emisí jednotlivým zemím, který se v Katovicích kvůli odporu Brazílie nepodařilo přijmout. V Evropské unii bude pokračovat debata o dlouhodobých klimatických ambicích a bylo by žádoucí, aby ČR držela krok s úsilím o dosažení uhlíkově neutrální ekonomiky, což však lze za stávající politické konstelace jen těžko očekávat. Zároveň dojde k dojednání podoby příštího víceletého finančního rámce EU s předpokládanou alokací 25 % všech prostředků na klimatická opatření. Namísto toho, aby se Česká republika dále za každou cenu bránila plánovanému zastropování přímých zemědělských dotací a jejich podmínění opatřeními v oblasti ochrany půd a vod, měla by ve vlastním zájmu urychleně podpořit proměnu neudržitelných zemědělských postupů na svém území.

Lze předpokládat, že po ustavení nového Evropského parlamentu a Evropské komise dojde k obnovení snah o reformu či alespoň dílčí korekce Společného evropského azylového systému. Česká republika by zde měla sehrát konstruktivnější roli, než tomu bylo v uplynulých čtyřech letech. Konzistentní přístup z hlediska vnějších politik dále předpokládá významné navýšení rozvojové pomoci v zemích původu a tranzitu vysídlených osob. Z hlediska zlepšení mezinárodní reputace ČR lze doporučit učinit alespoň dílčí gesto solidarity tím, že přesídlíme několik desítek dětí bez doprovodu například z řeckých ostrovů. Velkou neznámou zůstává v současnosti implementace obou vloni přijatých globálních kompaktů, a to na světové, evropské, i domácí úrovni.

V nadcházejícím roce se očekává dokončení vyjednávání tzv. post-Cotonou dohody o mezinárodní rozvojové spolupráci, jejímž signatářem bude i ČR. V rámci nového rozpočtového rámce EU (MFF) pravděpodobně vznikne jednotný nástroj financování rozvoje, který může přinést vyšší flexibilitu, ale zároveň zpochybnit naplňování klíčových principů, jakým je i efektivita rozvoje. Jedním z hlavních cílů obou těchto iniciativ je široké začlenění klimatických, genderových a migračních otázek do vnější spolupráce EU. Některé rozvojové organizace však vyjadřují zklamání nad nízkými ambicemi EU právě v oblasti klimatu a doporučují také vyšší důraz na celistvý rozvoj obyvatelstva čerpajícího pomoc, nikoliv čistě jejich ekonomický zisk. Vezmeme-li v úvahu názory premiéra Babiše, pro českou zahraniční politiku jsou zásadní části dokumentů týkající se pomoci migrantům v zemích původu, neboť na této myšlence byla v minulosti postavena striktní vládní politika odmítání kvót

a velmi omezeného využívání institutu humanitárního azylu. ČR by se však měla zasadit o širokou definici pomoci v zemích původu, která by zahrnovala i zvládání vnitřní migrace, podporu přijímajících komunit a řešení konkrétních lokálních příčin migrace. Pro ČR by přijetí dohod mohlo znamenat také nutnost revidovat plánované rozvojové projekty za účelem zvýšit důraz na odstraňování chudoby a posílit odolnost místních komunit především v programech technické spolupráce. Plánovaný trend vyššího zapojení soukromého sektoru do implementace rozvojové pomoci vyžaduje posílení fyzické přítomnosti ČRA v cílových zemích nebo např. zvýšenou spoluprací s místním nevládním sektorem.

Při plnění Cíle udržitelného rozvoje č. 5 (genderová rovnost) a v souladu s mezinárodními závazky by ČR měla přijmout strategii přístupu k gender mainstreamingu v rozvojové spolupráci a dále pracovat na odstranění překážek, které diplomatům brání sladit rodinný a pracovní život především v oblasti mateřství a práv doprovodných osob. Rovněž by měla být dokončena ratifikace Istanbulské úmluvy posilující také práva obětí fyzického a sexuálního násilí, které podle údajů České ženské lobby postihuje přes 34 % českých žen.

Pokud nechce ČR přijít o strategickou pozici jednoho z center evropského kosmického programu, měla by nejen vytvořit vhodné podmínky pro rozšiřující se Agenturu EU, ale také mít cílevědomou zahraniční kosmickou politiku. To v praxi znamená navýšit podporu kosmického průmyslu (zejména skrze programy ESA), centralizovat výzkumné a inovační aktivity a posílit institucionální a finanční zabezpečení této agendy. Na mezinárodní úrovni to předpokládá podporu globálního režimu v nových kosmických oblastech, jako je těžba ve vesmíru či kosmická bezpečnost, při respektování principu mezinárodního kosmického práva v podobě mírového využití vesmíru. ČR by měla v dalším pětiletém období reálně naplnit svůj Národní kosmický plán.

Česká republika patří kvůli struktuře pracovní síly k zemím s potenciálně největšími negativními dopady technologií umělé inteligence a automatizace na trh práce. Pomalý legislativní proces a nejasná trajektorie budoucího vývoje povedou k tomu, že se regulací některé hrozby nepodaří zcela eliminovat, a proto poroste tlak na flexibilitu a samoregulaci, například v podobě formulace dobré praxe a etických kodexů. ČR se musí i nadále aktivně angažovat ve spolupráci na mezinárodní úrovni a koordinovat postup s domácími firmami a výzkumnými institucemi. Zásadním předpokladem k úspěchu bude vybudování konkurenceschopných domácích kapacit, efektivní využívání finanční a administrativní podpory EU a důsledná implementace Národní strategie. Ta by však neměla upřednostňovat inovace a ekonomický růst na úkor národní bezpečnosti či práv a svobod občanů. ČR by měla také zformulovat jasné a čitelné stanovisko k eticky problematickým způsobům využití umělé inteligence včetně autonomních zbraní.

KONTEXT

- Prohlubující se klimatická krize a rostoucí tlak na celosvětovou politickou akci
- Stabilizující se migrační situace ve Středomoří a přijetí dvou migračních Globálních kompaktů
- Vyjednávání nového víceletého finančního rámce EU spojené se změnou rozvojové politiky
- Trvajícím podprezentace žen ve vysokých diplomatických funkcích

SOUČASNOST

- Snahy o zjednodušení využívání evropských prostředků na rozvojovou spolupráci, a to i přes ohrožení základních principů pomoci
- Přerušeni veškerého úsilí reformovat evropský azylový systém v důsledku voleb do EP
- Udržení sídla rozšiřující se Agentury pro evropský družicový systém v Praze
- Dynamický vývoj v oblasti umělé inteligence včetně přijetí Národní strategie

DOPORUČENÍ

- Připojit se ke vznikajícímu evropskému konsenzu ohledně dosažení uhlíkové neutrality do poloviny století
- Sehrát konstruktivní roli v úsilí o spravedlivou a funkční reformu Evropského azylového systému
- Dokončit ratifikaci Istanbulské úmluvy a podniknout kroky ke zvýšení zastoupení žen v diplomacii
- Zaujmout stanovisko k eticky problematickým způsobům využití umělé inteligence

AMO

Asociace pro mezinárodní otázky

ČR

Česká republika

EU

Evropská unie

NATO

Severoatlantická aliance

VFR

Víceletý finanční rámec

USA

Spojené státy americké

PČR

Parlament České republiky

V4

Visegrádská skupina

ODS

Občanská demokratická strana

KDU-ČSL

Křesťanská demokratická unie – Československá strana lidová

SPD

Svoboda a přímá demokracie

KSČM

Komunistická strana Čech a Moravy

ČSSD

Česká strana sociálně demokratická

SRN

Spolková republika Německo

MZV

Ministerstvo zahraničních věcí

CDU

Křesťanskodemokratická unie

NDICI

Nástroj pro sousedství a rozvojem a mezinárodní spolupráci

HDP

Hrubý domácí produkt

PESCO

Stálá strukturovaná spolupráce

OCCAR

Organizace pro spolupráci ve vyzbrojování

ENISA

Evropská agentura pro bezpečnost sítí a informací

AČR

Armáda České republiky

EP

Evropský parlament

PROPED

Projekty ekonomické diplomacie

CEFC

China Energy Company Limited

ČLR

Čínská lidová republika

IPCC

Mezinárodní panel pro změnu klimatu

ČRA

Česká rozvojová agentura

SDGs

Cíle udržitelného rozvoje

ESA

Evropská kosmická agentura

OSN

Organizace spojených národů

Petr Boháček je analytikem Výzkumného centra AMO se zaměřením na transatlantické vztahy, zahraniční a domácí politiku USA, bezpečnost a kosmickou politiku.

Michal Bokša je analytikem Výzkumného centra AMO se zaměřením na mezinárodní bezpečnost a informační válku.

Vít Borčany je analytikem Výzkumného centra AMO se zaměřením na českou zahraniční politiku a ekonomickou diplomacii.

Zuzana Čapková je analytičkou Výzkumného centra AMO specializující se na dění ve Francii a francouzsko-české vztahy.

Matěj Denk je analytikem Výzkumného centra AMO se zaměřením na region Blízkého východu, zejména státy Perského zálivu, mezinárodní a bezpečnostní vztahy v regionu a vlivy náboženství na politiku.

Adéla Denková je analytičkou Výzkumného centra AMO a šéfredaktorkou portálu Evropa v datech. Zaměřuje se především na témata spojená s klimatickou a energetickou politikou Evropské unie.

Vít Dostál je ředitelem Výzkumného centra AMO, odborně se zaměřuje na středo-evropskou spolupráci, polskou zahraniční a domácí politiku a českou zahraniční a evropskou politiku.

Pavel Havlíček je analytikem Výzkumného centra AMO se zaměřením na východní Evropu, zejména na Ukrajinu, Rusko a Východní partnerství, a na téma strategické komunikace a dezinformací.

Pavína Janebová je zástupkyní ředitele Výzkumného centra AMO. Odborně se zaměřuje na státy střední Evropy a českou zahraniční a evropskou politiku.

Tereza Jermanová je analytičkou Výzkumného centra AMO se specializací na Egypt, Tunisko a politickou transformaci v arabských zemích.

Anna Jordanová je spolupracovnicí Výzkumného centra AMO se zaměřením na energetiku.

Tomáš Jungwirth je analytikem Výzkumného centra AMO. Zabývá se výzvami spojenými se změnou klimatu, migrací a uprchlictvím, a také sleduje dění ve státech západního Balkánu.

Magda Komínková je analytičkou Výzkumného centra AMO se specializací na Evropský parlament a euroskepticismus.

Václav Kopecký je analytikem Výzkumného centra AMO se specializací na zahraniční a environmentální politiku Číny.

Kryštof Kruliš je analytikem Výzkumného centra AMO se zaměřením na vnitřní trh a právo EU a vztah EU a anglofonních zemí.

Josef Kučera je spolupracovníkem Výzkumného centra AMO se zaměřením na kritickou geopolitiku západní a střední Afriky, přeshraniční dynamiku a neformální projevy státnosti.

Jakub Kufčák je analytikem Výzkumného centra AMO specializujícím se na Severoatlantickou alianci, obrannou a bezpečnostní politiku.

Karolína Lahučká je projektovou koordinátorkou a analytičkou Výzkumného centra AMO se zaměřením na politický vývoj Turecka a proměnu tureckého nacionalismu.

Michal Lebduška je analytikem Výzkumného centra AMO se specializací na politický, bezpečnostní a společenský vývoj na Ukrajině a ukrajinsko-polské vztahy.

Ondřej Rosendorf je analytikem Výzkumného centra AMO se zaměřením na bezpečnostní, etické a právní dopady vojenských technologií, zejména autonomních zbraňových systémů.

Vilém Řehák je analytikem Výzkumného centra AMO se zaměřením na subsaharskou Afriku.

Iva Svobodová je analytičkou Výzkumného centra AMO. Zabývá se podporou demokracie, migrací a výzvami spojenými s udržitelným rozvojem. Její práce se často zaměřuje na dění ve státech západního Balkánu.

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Poskytujeme prostor pro vyjadřování a realizaci idejí, myšlenek a projektů sloužících k rozvoji vzdělanosti, porozumění a tolerance mezi lidmi.

AMO je jedinečnou transparentní platformou, která zprostředkovává dialog mezi zástupci široké veřejnosti, akademické sféry, občanského sektoru, politiky a byznysu. Dlouhodobě podporuje zájem občanů České republiky o mezinárodní otázky a poskytuje informace nezbytné pro utváření vlastního názoru na současné dění doma i ve světě.

AMO:

- formuluje a vydává studie a analýzy,
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuse,
- organizuje vzdělávací projekty,
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média,
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů,
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností,
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí.

VÝZKUMNÉ CENTRUM AMO

Výzkumné centrum AMO je předním českým think-tankem, který není spjat s žádnou politickou stranou, ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskuzi. Hlavním cílem Výzkumného centra je systematické sledování, analýza a komentování mezinárodního dění se zvláštním zaměřením na zahraniční politiku České republiky.

ZŮSTAŇTE S NÁMI!

www.facebook.com/AMO.cz

www.twitter.com/AMO_cz

www.youtube.com/AMO_cz

www.linkedin.com/company/AMO_cz

www.instagram.com/AMO.cz

#AMOagenda

AMO.CZ